

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Názory veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí
a jejich možná rizika na Českobudějovicku a Klatovsku

Diplomová práce

Autor: Bc. Markéta Jindrová

Vedoucí práce: Mgr. Dagmar Roučková

Datum odevzdání práce: 25.5 2009

Abstrakt

Názory veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí a jejich možná rizika na Českobudějovicku a Klatovsku

Problematika nových náboženských hnutí je v současné době stále aktuální, a proto jsem se rozhodla věnovat se tomuto tématu ve své diplomové práci. Teoretická část je zaměřena na definice základních pojmů, na základní charakteristiky nových náboženských hnutí, dále na jejich kategorie a na charakteristiky obětí, na kontext nových náboženských hnutí a zákona a na souvislost náboženských skupin a sociálně patologických jevů. U každého sociálně patologického jevu jsou poté uvedeny konkrétní příklady skupin, kterých se tento jev týká.

V praktické části byl použit kvalitativní i kvantitativní výzkum. Z technik bylo využito ankety a rozhovoru, dále sekundární analýzy dat a obsahové analýzy.

Jeden ze souborů pro anketu tvořili obyvatelé na Klatovsku a druhý soubor byl tvořen obyvateli na Českobudějovicku. Souborem pro rozhovor byli příslušníci Policie ČR na Klatovsku a na Českobudějovicku. Takto získaná data byla vzájemně komparována za účelem naplnění cíle práce.

Na základě sekundární analýzy dat byly stanoveny dva cíle a ke každému se vztahovala jedna hypotéza. Prvnímu cíli „zjistit názory veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí“, odpovídala hypotéza „i když veřejnost nemá dostatečné informace o nových náboženských skupinách vyskytujících se v jejich regionu, tyto skupiny vnímá negativně“. Druhým cílem bylo zmapování sociálně patologických jevů spojených s působením nových náboženských hnutí v daných regionech. Vzhledem k použitému výzkumu, který byl kvalitativní, došlo ke stanovení hypotézy základě zjištěných dat.

Hypotéza 1 byla potvrzena. Na základě rozhovoru s příslušníky Policie ČR byla stanovena hypotéza 2, která zní: přestože se informace o sociálně patologických jevech v souvislosti s působením nových náboženských hnutí dostávají na veřejnost, Policie ČR v daných regionech žádný takový kriminální čin neeviduje.

Na základě zjištěných informací byla vypracována informační brožura, která podává ucelený přehled o nových náboženských skupinách, jejich charakteristikách a možných nebezpečích s nimi souvisejícími.

Dle mého názoru byl cíl práce splněn.

Výzkum prokázal, že informovanost o nových náboženských hnutích mezi veřejností je velmi malá a informace jsou zkreslené.

Výsledky mé práce mohou sloužit jako sonda do problematiky a být podnětem pro zlepšení informovanosti mezi občany.

Abstract

Public opinions about the problem of new religious movements and their possible danger in the regions of Ceske Budejovice and Klatovy

The problem of new religious movements is quite a current topic. Therefore, I have decided to write my thesis about this subject. The theoretical part contains the definitions of the basic terms, the characteristics of new religious movements, their categories and characteristics of their victims, the context of new religious movements and the law, as well as the connection of religious groups and socially-pathologic phenomena. Each of the phenomena is attached to concrete examples of the social groups involved.

Both qualitative and quantitative research was employed in the practical part. The methods that have been used to obtain this information were a survey and an interview, as well as the analysis of the data and content.

One of the files for the survey was collected in the Klatovy Region, while the other was gathered from the people of the Ceske Budejovice Region. Thus, the acquired data were compared in order to reach the aim of the work.

The two aims were set based upon the secondary data and one hypothesis was declared for each.

The first aim, which was 'to find out the public opinion on the problems of new religious movement', was connected with the hypothesis 'although the public is not sufficiently informed about the religious cults in the region, they are perceived as negative'.

The other aim was to map the socially-pathological phenomena connected with the activity of the movements in these particular regions.

Regarding that research, which was qualitative, the hypothesis was declared on the ground of the acquired data.

Hypothesis No. 1 was verified. Based on an interview with local policemen, the other hypothesis was set: Although information about the socially-pathological phenomena connected with the activity of the movements reached the public, the Police

of the Czech Republic do not have evidence of any crime of that character in the given regions.

A booklet was put together, based upon the acquired information, giving the overall information about new religious movements, their characteristics and possible risks.

In my opinion, the aim of my thesis was met. The research showed that the public awareness of new religious cults is rather low and the information is mostly distorted.

The results of my work may serve as further insight into this problem and, thereby it may become a stimulus to raise the state of awareness in this sphere.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Názory veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí a jejich možná rizika na Českobudějovicku vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 25. 5. 2009

.....

Poděkování

Své poděkování bych chtěla vyslovit Mgr. Dagmar Roučkové za její odborné vedení, ochotu a pomoc při zpracování této práce.

.....

OBSAH

Úvod	10
1. Současný stav	12
1. 1 Nová náboženská hnutí	12
1. 1. 1 Vývoj náboženství v České republice	14
1. 1. 2 Vývoj nových náboženských hnutí v České republice	16
1. 1. 3 Základní charakteristiky nových náboženských hnutí	18
1. 1. 4 Kategorie nových náboženských hnutí	22
1. 1. 5 Nejčastější oběti nových náboženských hnutí	23
1. 1. 6 Nová náboženská hnutí v kontextu zákona	26
1. 1. 6. 1 Listina základních práv a svobod	26
1. 1. 6. 2 Legislativní zakotvení po roce 1989	27
1. 1. 6. 3 Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností (zákon o církvích a náboženských společnostech)	27
1. 1. 6. 4 Trestní zákon	30
1. 2 Nová náboženská hnutí a sociálně patologické jevy	30
1. 2. 1 Možná rizika a nebezpečí nových náboženských hnutí	31
1. 2. 1. 1 Závislost	34
1. 2. 1. 1. 1 Vznik závislosti na nových náboženských hnutích a její rozvoj	35
1. 2. 1. 2 Izolace	37
1. 2. 1. 3 Ohrožení zdraví a života	38
1. 2. 1. 4 Kriminální činy	40
1. 2. 2 Psychická manipulace	41
2. Cíle práce a hypotézy	44
3. Metodika	45

3. 1 Použité metody	45
3. 1. 1 Anketa	45
3. 1. 2 Rozhovor	46
3. 1. 3 Studium dokumentů	47
3. 1. 4 Obsahová analýza	47
3. 2 Charakteristika výzkumného souboru	47
4. Výsledky	48
4. 1 Výsledky anket	48
4. 1. 1 Výsledky anket na Klatovsku	48
4. 1. 2 Výsledky anket na Českobudějovicku	52
4. 2 Výsledky komparační analýzy	56
4. 3 Výsledky rozhovorů	61
4. 4 Výsledky obsahové analýzy	61
5. Diskuse	63
6. Závěr	72
7. Seznam použitých zdrojů	74
8. Klíčová slova	81
9. Přílohy	82

Úvod

Po roce 1989 přišlo do Čech a bylo zde založeno mnoho nových náboženských skupin. Zákon je nazývá organizace nebo společenství, ony samy si říkají církve. Lidé, kteří jim nepropadli, o nich hovoří jako o sektách. Jejich obětmi jsou velmi často inteligentní a vzdělaní lidé, kteří se dostali do nějaké obtížné životní situace a prostřednictvím takové skupiny z ní hledají východisko. Rozmach sekt je především v dobách nejistoty a dezorientace, protože poskytují jednoznačný vzor chování v komplikovaném světě. Sekty nejsou novým jevem, jsou sociálním a náboženským fenoménem už více než dvě tisíciletí.

Veřejnost se o sektách sporadicky dozvídá ze sdělovacích prostředků, a to v několika málo případech, kdy jejich činností bylo poškozeno psychické zdraví jednotlivců nebo v případech, kdy byly ohroženy osobní svobody občanů, kteří se však svých svobod v sektě vzdali dobrovolně. Pro většinu nových náboženských hnutí jsou charakteristické extrémní názory na život, společnost, vztah mezi lidmi, na chápání dobra a zla apod. Důvod, proč je náboženským sektám věnována pozornost, může být mimo jiné potenciální nebezpečí plynoucí nejen z psychické manipulace s jednotlivcem, které může být nebezpečné zejména pro mladého člověka.

Sekty se mohou vyznačovat rozmanitým sociálně problémovým jednáním, v některých ojedinělých případech mají snahu zasahovat do fungování společnosti a některé dokonce mají sklon k násilným jednáním v podobě hromadných sebevražd nebo i teroristických akcí.

Jak již bylo uvedeno, problematika nových náboženských hnutí je v současné době stále více aktuální, proto jsem se rozhodla věnovat se tomuto tématu ve své diplomové práci. Teoretická část je zaměřena na definice základních pojmů, na základní charakteristiky nových náboženských hnutí, dále na jejich kategorie a na charakteristiky obětí, na kontext nových náboženských hnutí a zákona a na souvislost nových náboženských hnutí a sociálně patologických jevů. U každého sociálně patologického jevu jsou poté uvedeny konkrétní příklady skupin, kterých se tento jev týká.

V praktické části byl použit kvalitativní i kvantitativní výzkum. Z technik bylo využito ankety a rozhovoru, dále sekundární analýzy dat a obsahové analýzy.

Jeden ze souborů pro anketu tvořili obyvatelé na Klatovsku a druhý soubor byl tvořen obyvateli na Českobudějovicku. Souborem pro rozhovor byli příslušníci Policie ČR na Klatovsku a na Českobudějovicku. Takto získaná data byla vzájemně komparována za účelem naplnění cíle práce.

Cílem práce bylo zjistit názor veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí a také zmapovat sociálně patologické jevy související s jejich působením. Byla také vypracována informační brožura, která podává ucelený přehled o nových náboženských skupinách, jejich charakteristikách a možných nebezpečích s nimi souvisejícími.

Práce slouží k podání uceleného přehledu o problematice a lze ji využít ke zvýšení informovanosti jak široké veřejnosti, tak lidí do této problematiky zainteresovaných.

1. Současný stav

1.1 Nová náboženská hnutí

Náboženství

Náboženství je jedním z významných kulturních fenoménů 20. století. Stejně jako v minulosti se podílí na formování duchovního světa člověka vedle vědy, umění či filozofie. Proto se zdá být pochopitelný velký zájem o jeho historii i současnost. Znalost problematiky náboženství obohacuje vnitřní život, umožňuje lépe porozumět člověku, umění i dějinám (8).

Náboženství je lidský fenomén, který není snadné přesně určit. Bylo vytvořeno mnoho definic náboženství, které se ale snaží vyvarovat úzkému vymezení a tím se tyto definice často zlehčují a zobecňují (35).

Dalo by se tedy říci, že náboženství je společným názvem pro převládající náboženské systémy, pro menší hnutí i proudy (35).

Jak uvádí Říčan (52, s. 35) náboženstvím rozumíme to, čím se zabývá religionistika, věda o náboženství (52). Tato definice vyjadřuje jednak přibližnost, jednak sociální a historickou relativnost našeho poznání náboženství. Dále z ní vyplývá, že náboženství je definováno podle toho, jak mu rozumí široký konsenzus religionistů, přičemž tento konsenzus je neúplný a historicky pohyblivý. Zároveň každý odborník má právo definovat pojem náboženství tak, jak to nejlépe vyhovuje jeho záměrům a způsobu myšlení (52).

Nová náboženská hnutí

Nová náboženská hnutí (dále jen NNH) jsou kvůli svému protestnímu zaměření často označována jako „sekty“. Svou novostí a dalšími charakteristikami vytvářejí ve společnosti napětí, na které společnost reaguje velmi často právě tímto označením (68).

Termín nové náboženské hnutí (new religious movement) je nehodnotícím a v současné době zřejmě nejpoužívanějším označením nahrazujícím zastaralé a již dávno neodpovídající výrazy jako „náboženství mladých“ apod. Pro souhrn NNH bývá někdy užíváno označení nová religiozita či alternativní religiozita (75).

Sekta

Pojem sekta pochází z latinského *secta*, čili ze slova, které je zřejmě etymologicky odvozeno od slovesa *sequi* ve významu následovat. Původně patrně označoval skupinu, radikálně odloučenou od náboženského nebo filozofického společenství, která vznikla tím, že její členové neuznávají bezvýhradně autoritu původních institucí, ale následováním vedoucího vytvářejí instituci novou. Pojem se rozšířil v křesťanské teologii vlivem latinského překladu Bible a nabyl významu skupiny oddělené od církve. Tento význam bývá podepřen odvozováním pojmu sekta od latinského slovesa *secare* (ve významu *sekat* či v přeneseném významu oddělovat) (69).

Podle Malého slovníku sekt (37, s. 106) je sektou míněno odštěpení od větší náboženské skupiny společnosti nebo společenství víry a většinou to znamená negativní označení nějaké zvláštní náboženské (někdy i politické) skupiny, která se věroučně a sociálně oddělila od nějaké větší skupiny a zpravidla naráží na malé přijetí veřejnosti (37).

Původní význam slova sekta není jednostranně negativní, spíše označuje určitý názorový proud, který se nějak odděluje od jiného převládajícího ideologického systému. Zpočátku tedy byl význam slova neutrální. Postupem času díky teologickým sporům v rámci křesťanství získalo toto slovo jasně negativní obsah a sloužilo k označování náboženských skupin, které se výrazně odlišovaly od dominantní církevní nauky. Z toho pramení dnešní, jednoznačně negativní, význam slova sekta, které bývá používáno tehdy, když chceme o nějaké skupině říci, že je nebezpečná, fanatická a uzavřená (27).

Pojem sekta byl použit jako silně negativní, podobně jako výraz „destruktivní kult“, neboť se tím chtěly pojmenovat společenské i osobní konflikty, které s sebou přinášejí nové náboženské skupiny (12).

V zásadě je možné rozeznat dva přístupy k problémovému pojmu sekta. Jedna skupina sociologů náboženství a religionistů se pokouší nalézt co nejvhodnější definici pojmu „sekta“ a pomocí této popisné definice se distancovat od běžného, negativního používání tohoto pojmu. Druhá skupina navrhuje tento pojem zcela opustit a nahradit ho

některým neutrálním pojmem. Podle zastánců tohoto přístupu by vědci měli opustit pojem sekta a nahradit ho termíny, které nejsou zatíženy populárním negativním používáním. Např. pojem „nové náboženské hnutí“ (63).

Kult

Vedle pojmu sekta se lze setkat i s pojmem kult. Kult je chápán jako označení pro počáteční etapu vývoje náboženské skupiny, která nevznikla odštěpením od domácích tradic, které mají být očištěny, ale vznikla jako výraz snahy zavést nové náboženství, nemá rozvinutou byrokratickou strukturu a je v konfliktu se svým sociálním okolím a také převládající domácí náboženskou tradicí. Přítomnost charismatického vůdce není nutná (27).

Kult se zpravidla soustřeďuje na jedinou osobu, její učení a její osobnost. V obvyklém užívání slovo kult v sobě obsahuje spíše kritiku praktik než jenom učení. O příslušnících kultu vládne názor, že provádějí cosi nechutného nebo podivného, od vymývání mozků až po nošení zvláštních oděvů (2).

Libor Brečka, policejní psycholog, školitel a terapeut, definoval kult jako uskupení lidí, které se o společnost a o ostatní lidi příliš nezajímá, spíše žije samo pro sebe (32).

1. 1. 1 Vývoj náboženství v České republice

Vývoj náboženství a pseudonáboženských skupin se vzájemně prolíná a souvisí spolu. Rozvoj těchto dvou fenoménů nelze striktně oddělit, neboť některé tzv. sekty se v historii postupem času staly církvemi.

Přestože se Češi, na rozdíl od jiných komunistických zemí (Albánie, Mongolsko), neprohlásili „ateistickým národem“, míra religiozity české populace byla v období vlády komunistického režimu malá a rychle klesající a to i v porovnání s jinými zeměmi východního bloku (Polsko, Rumunsko, ale i SSSR) (36).

Situace v zemích s komunistickými vládami byla taková, že snížení významu tradice náboženských hodnot bylo úmyslně napomáháno. Před rokem 1989 byly všechny veřejné funkce náboženství cíleně potlačovány a ono samo bylo ateisticky

interpretováno a propagandisticky devalvováno jen na „přežitek“ starých časů. Řada kněží byla uvězněna či popravena, řeholní řády zrušeny, majetek církví zabaven a život náboženských organizací byl podřízen státnímu dohledu. Náboženský život byl z veřejné sféry vytlačen do soukromí jednotlivých občanů nebo do ilegálních struktur (26).

Specifická je situace po pádu režimů východní Evropy. V České republice (dále jen ČR) se s listopadovou „sametovou revolucí“ náboženství stalo znovu pevnou součástí veřejného života a vytvořila se velká očekávání týkající se nového místa náboženství v životě společnosti (65).

Náboženské společnosti v České republice žijí stále ještě v napětí mezi dědictvím legislativy komunistického režimu a náboženskou svobodou. Během vlády komunistické strany byla náboženská svoboda značně omezena. Vláda tehdy nedovolila žádnou náboženskou činnost, která by nebyla povolena státem. Záminkou k omezení byla údajná podpora náboženství tím, že stát povolené náboženské společnosti zajišťoval finančně. Důsledkem toho byla možnost státního dohledu nad náboženskými společnostmi. Za těchto podmínek bylo v ČR na konci komunistického období povoleno 18 náboženských společností. Po změně poměrů (1990) byla na základě tohoto zákona povolena činnost Církvi Ježíše Krista Svatých posledních dnů (tzv. mormonům) a Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi (66).

Církev a náboženské společnosti, které byly povoleny před přijetím tohoto zákona, se považují za registrované i nadále (66).

Je třeba zdůraznit, že registrace dnes již nemá na praktický náboženský život téměř žádný vliv. I neregistrované náboženské společnosti se mohou svobodně sdružovat, vykonávat náboženské úkony, vydávat a šířit literaturu apod. (65).

Největší význam státní registrace tak dnes leží pravděpodobně v oblasti veřejného mínění. Ve veřejnosti stále přetrvává přesvědčení, že registrací stát garantuje určitou solidnost, spolehlivost či důvěryhodnost registrované náboženské společnosti. To samozřejmě není možné ani žádoucí. Taková garance by totiž znamenala možnost zásahu státu do vnitřních záležitostí náboženských společností. Připuštěním takové

možnosti by se situace náboženských společností nebezpečně přiblížila stavu v době komunistické nesvobody (65).

1. 1. 2 Vývoj nových náboženských hnutí v České republice

Nová náboženství se rodila nejen v posledních desetiletích 20. století, ale mají svoje počátky již mnohem dříve (72). Jsou sociálním a náboženským fenoménem již zhruba dvě tisíciletí (1).

Ačkoliv existence nových náboženství není novým jevem, v posledním století, zvláště v posledních padesáti letech, jsme svědky rychlého vzniku nových náboženství, sekt a forem alternativní spirituality (40).

Během desetiletí, které následovalo po druhé světové válce, si pozorovatelé západní kultury všimli vzestupu počtu náboženských skupin, které praktikují odlišné myšlenky od příslušné formy křesťanství, která dominovala západní náboženské scéně již více než tisíciletí (20).

Z historického hlediska jsou sekty náboženskými skupinami, které se stavějí proti dominujícímu myšlení a oddělují se od původní církve. Tento prvek je společný pro všechny směry. Politická a vojenská úloha připadá radě sekt, které nemají vždy zřetelný náboženský původ. Počet sekt od středověku narůstal jako opozice k oficiální církvi. Po čase mohou získat status církve, jindy dále fungovat podle sektářského modelu. Některé sekty jsou natě kontroverzní nebo se rozpadnou do několika struktur, ze kterých se také stávají sekty. Stává se také, že se sekty obnovují pod jinými jmény, že se mísí a podílejí na zrodu dalších hnutí (1).

Nová náboženství se mezi sebou v mnohém odlišují a je zřejmé, že se vždy nemusí jednat o zcela novodobé útvary. Například členové hnutí Hare Kršna se poprvé objevili ve Spojených státech v šedesátých letech 20. století. Přinesli s sebou hinduistické smýšlení a praktiky, které byly v Severní Americe zcela nové, ale které se prováděly v Indii již v 16. století. Naproti tomu Reverend Sun Myung Moon, zakladatel Církve sjednocení, vytvořil náboženství, které obsahuje směs přestavěné křesťanské víry a části východních náboženství. Jiným příkladem může být L. Ron Hubbard, který roku 1954 založil směr zvaný scientologie. Jeho základem byla kniha Dianetika

obsahující mnohé moderní psychoterapeutické techniky. Na těchto třech příkladech lze vidět patrné rozdíly. U prvního je podstatou staré náboženství založené na posvátných textech hinduismu, u druhého se jedná o nově vytvořené náboženství založené na vnímání Boha monoteistickými tradicemi židovství a křesťanství a u třetího se jedná o směr postavený na technikách moderní psychoterapie (14).

Do české společnosti začaly pronikat náboženské skupiny ve větší míře až po změně společenského systému v 90. letech 20. století (62).

Lze určit dvě hlavní příčiny této změny. Jednou je změna politického uspořádání, které nepreferuje žádnou filozofii, náboženské vyznání či ideologii a druhou je otevření naší země ostatnímu světu. Ačkoliv je otevření se světu na jedné straně nutnou podmínkou normálního a v ohledu mezinárodních vztahů úspěšného života naší země, jedná se o skutečnost, která skýtá i značná rizika. Ta spočívají nejen v tom, že se k nám dostanou problematické skupiny lidí, špatné filmy, či drogy, ale i v tom, že populace, a hlavně její nejmladší vrstva, byla a je zaplavena množstvím nových nabídek, ve kterých se často neorientuje. Součástí tohoto pestrého spektra nabídek jsou i alternativní náboženské směry. Nejsou to jen známí Svědkové Jehovovi, ale i Mormoni, hnutí Haré Kršna, Scientologická církev, Církev sjednocení, stoupenci Parsifala Immanuela, Satanisté a další (38).

Jev nových náboženských hnutí a destruktivních kultů se stal v České republice předmětem zájmu, což se odehrálo zákonem č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností (zákon o církvích a náboženských společnostech) (45).

Již dříve se však muselo u nás pružně reagovat na náboženské subjekty, které vykazovaly některé neobvyklé rysy. Za Rakousko – Uherské monarchie to bylo hlavně islámské vyznání hanefitského ritu, na které se neuplatňoval obecný zákon o uznávání církví a náboženských společností (č. 68/1874 ř.z.), ale byl kvůli němu vydán samostatný zákon č. 159/1912 ř.z. (45).

V období první československé republiky u nás vyvíjeli činnost mormoni, svědkové Jehovovi i další státem neuznané náboženské skupiny. Např. svědkové Jehovovi byli mlčky trpěni jako tzv. volná organizace (45).

Odlišně se k jakýmkoliv nekontrolovaným projevům náboženské činnosti postavil komunistický režim. Buď donutil některé církve k oficiální registraci, nebo je tvrdě potlačoval (45).

V roce 1990 se podařilo získat statut církve mormonům – Církvi Ježíše Krista Svatých posledních dnů a v roce 1993, na základě zákona o církvích č. 308/1991 Sb., také svědkům Jehovovým (45).

1. 1. 3 Základní charakteristiky nových náboženských hnutí

V literatuře je možné setkat se s velkým množstvím znaků a charakteristik nových náboženských hnutí.

Koukolík a Drtinová (21, s. 226) uvádějí, že sekty jsou druhem charismatických skupin. Charakterizuje je vysoká míra sociální soudržnosti, společně sdílená a prožívaná víra a významný vliv na chování členů (21).

Mnoho autorů se věnovalo a věnuje právě jejich dělení. Pro ukázkou bylo zvoleno rozdělení dle Enrotha.

Ronald Enroth ve své knize uvádí devět základních a společných znaků nových náboženských hnutí. Ve všech lze nalézt některé z nich, nicméně ne všechna hnutí se vyznačují všemi těmito znaky:

A) Autoritářský

Rozhodující ve všech sektářských organizacích je panovačné vedení. V každé takové skupině je vůdce, který je centrem skupiny a který vyžaduje naprostou věrnost a oddanost. Vedoucí má autoritu nejen nad učením, ale i nad praxí a členové organizace přijímají jeho výklady „pravdy“ bez zpochybňování (9).

Vůdce je pro členy sekty absolutní autoritou. Jeho rozhodnutí jsou bezvýhradně akceptována jako správná a jeho podřízení se podle nich musí řídit. Vůdce často bývá charismatickou osobností, skupinou je idealizován. Je tím, kdo učí a umožňuje členům skupiny dospět k pravé víře, v tomto je nezastupitelný. On sám také bývá přesvědčen o své výjimečnosti a vyvolenosti, přisvojuje si status svatého (62). Jeho učení a vůle jsou vydávány za hlas boží nebo absolutní zákon (6).

Vůdcem bývá často zakladatel skupiny. Většinou se jedná o skutečně výjimečnou osobu, která má své osobní kouzlo, umí přesvědčit či má nějaké jiné vlastnosti, kterými přitahuje členy sekty (27).

B) Opoziční

Jejich vyznání, praxe i hodnoty jsou v protikladu k vyznání, praxi a hodnotám převládající kultury. Často se staví do role soupeře hlavních společenských institucí (9).

Sekty často vznikají z protestu vůči úřednímu rázu oficiální církve nebo náboženské společnosti a odchylují se od celkové naukové stavby nebo od celkové teologie té které větší skupiny (37).

C) Výlučný

Učení sekty bývá považováno za jediné pravdivé, typickým rysem je netolerantnost vůči jiným názorům. Skupina se považuje za výlučnou a vyvolenou (62).

Pocity výlučnosti dodávají následovníkům skupin sebevědomí a posilují jejich postavení ve společnosti. Opustit skupinu tohoto typu znamená současně opustit i prostředí společenské seberealizace a zradit to, co v člověku utváří pozitivní obraz o něm samém (65).

Opuštěním skupiny člověk také ohrožuje vlastní spasení (9).

Členové skupiny se cítí být vyvolenými a jedinými, kteří jsou hodni spasení. Okolní svět je vnímán jako špatný, představuje sféru zla a je třeba se před ním chránit (27).

Sekty se představují jako nositelé nové pravdy o sobě, o světě. Jde o jakousi absolutní pravdu, do které mohou zasvětit ostatní a která umožní dosáhnout hlubokou změnu. Tvrdí, že disponují řešením např. jak zvítězit nad nevyléčitelnou chorobou, jak nastolit světový mír apod. (7).

Interní znalosti, spisy a návody jsou určeny pouze pro vlastní členy a nesmějí být zprostředkovány nečlenům (37).

D) Zákonický

Přísně strukturované autokratické skupiny fungují v zákonickém rámci, ten řídí jak duchovní záležitosti, tak každodenní život. Praktiky a postupy zaváděné vedením ovládají konkrétní stránky života členů skupiny (9).

V sektě je vše svázáno velkým počtem předpisů, určujících oblečení, účes, jídelní zvyky, denní režim, výběr partnera, sexuální život atd. Není podporováno svobodné sebevyjádření (např. umění), humor ani kreativita (65).

Vlastní svědomí u členů nemá nejmenší význam (x v katolické církvi je svědomí nejvyšší instancí věřícího), členové sekty jsou cílenými technikami zbavováni svéprávnosti a musejí se zcela podrobit pravidlům skupiny. Soukromý život je do podrobností naprogramován (6).

Sekty vyzdvihují jednotlivé aspekty (např. očekávání brzkého konce světa apod.) a nabízejí jednoznačné nauky a odpovědi, které jejich přívržencům zprostředkovávají jasný vzor myšlení a chování (37).

Sekta je striktně hierarchicky organizována a podřízena normám, které vyplývají z jejího učení, jsou jednoznačné a neměnné. Skupinové normy a pravidla významným způsobem omezují základní práva jejích členů. Všechny role jsou uspořádány vertikálně podle míry moci a vlivu, kterou její nositel má. V náboženské skupině nedochází k vytváření podskupin, neboť tím by mohlo dojít k narušení hierarchie a ohrožení žádoucí podřízenosti jednomu vůdci. Aby se extrémní struktura skupiny udržela, bývá sekta sociálně izolována a zároveň je posilován strach z okolního světa. Kontakty jejích členů s okolím bývají zakazovány nebo alespoň přísně vymezeny a kontrolovány. Sekty mívají velmi velkou soudržnost, i když je vynucena (62).

E) Subjektivní

Sektářská hnutí kladou velký důraz na zkušenost – pocity a emoce (9).

Rozum bývá podceňován. Zkušenosti, pocity a zážitky jsou před rozumem upřednostňovány. Bývá snižována hodnota poznání a často se opovrhuje vzděláním (65).

F) Pocit pronásledování

Vědomí pronásledování je jedním z charakteristických znaků skutečně všech nových náboženských hnutí. Jejich literatura, veřejná prohlášení i interní školení vyjadřují téma, že hlavní křesťanský proud, tisk, rodiče nebo vláda si je tím či oním způsobem vybrali za terč pronásledování (9).

G) Důraz na sankce

Sekty vyžadují přizpůsobení se zavedeným praktikám a věrouce a proti vzpurným členům pohotově uplatňují sankce. Ti, kteří neprojevují dostatečnou oddanost, mají příliš mnoho otázek, neřídí se pravidly či se otevřeně bouří, jsou potrestáni, formálně vyloučeni nebo jsou požádáni, aby ze skupiny odešli. K zajištění poddanosti členů se používají různé ovládací mechanismy (strach, zastrašování, obviňování, přísahy věrnosti apod.). Často je členům vštěpován strach, že pokud sektu opustí, stane se jím nebo jejich rodině a přátelům něco hrozného (9).

Je zakázána kritika a pochybnosti o učení sekty (6).

Ochotu podrobit se zevnímu vlivu sekta psychologicky odměňuje. Odměna za každý krok, který vede ke sblížení se se sektou, vyvolává v členech sekty pokles pocitu napětí a naopak – jakýkoliv nonkonformní krok členů sekty v nich pocit napětí a míru stresu zvyšuje (21).

H) Esoterický

Sektářské náboženství je plné tajnůstkářství a utajování (9).

I) Protikněžský

Sekty se většinou skládají z laiků, nemají placené duchovenstvo ani profesionální náboženské funkcionáře jako tradiční náboženské skupiny. Zdůrazňují často aktivní účast všech členů, všichni dostanou příležitost, každý člen má stejný přístup k pravdě. Protikněžské skupiny většinou nepořádají své náboženské obřady v budovách, které jsou dávány do souvislosti s tradičními náboženstvími, místo toho se scházejí ve „střediscích“, „shromažďovacích sálech“, soukromých domech apod. (9).

Obecně lze říci, že členství v sektě může jedinci přinést jak pozitivní, tak negativní důsledky. Kontakt s takovou skupinou může pro jedince znamenat vážné duševní i duchovní problémy, stejně tak může pomoci problémy překonat. Jaké důsledky převáží, záleží z velké části na daném jedinci. Svou roli však také sehrává okolí (rodina, škola, kamarádi) (27).

Pokud se jedná o negativní stránky sekt, jejich chování se může vyznačovat netolerantností, nenávisť k jinak smýšlejícím náboženským skupinám, tendencí k duchovnímu nátlaku, dále je charakteristické akcentovaným důrazem na plnění

náboženských pravidel a s tím souvisejícím udržováním nepřiměřeného strachu a potřebou přísného trestání prohřešků. To se projeví izolací, útekem od běžného života a jeho omezováním. Mnohé náboženské skupiny manipulují se soukromým životem svých členů a s jejich vztahy s ostatními lidmi (50).

Za pozitiva může být označena např. etická nauka řady z nich, odmítání drog, alkoholu či sexuální promiskuity. Také bývá zdůrazňován význam harmonického rodinného života. Pocit sounáležitosti a příslušnosti s určitou skupinou může pomoci překonat pocit odcizení a vykořenění, který bývá zvláště u dospívajících velmi častý. Svým protestním charakterem může sekta uspokojit touhu mladých po odmítnutí okolní společnosti a zároveň jim vštěpováním mravních hodnot pomoci při socializaci (27).

1. 1. 4 Kategorie nových náboženských hnutí

Existuje mnoho kategorií nových náboženských hnutí. Ať použijeme jakoukoliv klasifikaci, vždy v nich budou nějaké mezery, v něčem budou nepřiměřené, budou se překrývat a někdy budou dokonce rozporuplné (9).

Pro účely diplomové práce byla použita klasifikace dle Vágnerové. Pro doplnění bylo dále použito dělení dle Enrotha (viz příloha 1).

Vágnerová rozlišuje tři základní varianty sekt:

1. Sekty s křesťanským zaměřením, např. Mormoni, Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů, Svědkové Jehovovi, Moonova církev sjednocení.
2. Sekty s orientální inspirací, vycházející z východních duchovních tradic. Známým příkladem je hnutí Hare Kršna.
3. Sekty, jejichž zdrojem je gnóze, esoterismus a okultismus. Gnostická orientace vyjadřuje důraz na objev získaný studiem, nekázou zjevenou skutečnost. Toto poznání mohou jiným lidem zprostředkovat duchovní mistři, guruové. Do této kategorie patří satanismus, Scientologická církev či hnutí New Age (62).

1. 1. 5 Nejčastější oběti nových náboženských hnutí

Motivací ke vstupu do náboženské skupiny může být mnoho. Mohou vyplývat z osobnostního zaměření jedince, být projevem potřeby něco získat, rozšířit své zkušenosti a možnosti, ale také projevem úniku od neuspokojivé reality (62).

Jednoznačnou charakteristiku oběti podat nelze. Svodu může podlehnout prakticky každý. Záleží v podstatě jen na tom, zda člověka osloví správná skupina ve správný okamžik (6).

Velký počet lidí, kteří se dostanou do sekty, mohou před vstupem trpět psychologickými nebo psychiatrickými poruchami. Nejčastěji se jedná o poruchy emotivity, hlavně úzkosti, deprese a jedinci mívají znaky hraniční osobnosti (21).

Připojení k sektě často vyplývá z rodinných či sociálních konfliktů. Sektářská skupina představuje útočiště proti přetrvávající agresi a poskytuje vzor řešení konfliktů. Vstup do sekty je často formou odpovědi na požadavek autonomie ve vztahu k rodině, zejména v období dospívání. Tento krok může být také odpovědí na kritické situace, jako je rozvod, ztráta zaměstnání apod. Mezi faktory psychologické náchylnosti nalézáme struktury schizoidního typu (1).

Podle psychologů je člověk nejvíce náchylný k vyslechnutí verbířů sekt, když má pocit, že potřebuje nalézt odpovědi na nějaké otázky a potřebuje je nalézt rychle, když má otřesenou sebedůvěru nějakou krizí, když si není příliš jist, jak se v nějaké situaci zachovat, nalézá se v nejisté nebo jinak neobvyklé situaci nebo prožívá nejistotu o svých hodnotách a víře (42).

Stoupenci sekt jsou většinou verbováni mezi 18 a 25 lety. Verbíři se orientují zejména na studenty končící střední školu či zahajující vysokoškolské studium (1).

Obětí mohou být ale i malé děti. Ty se mohou k sektám dostat, aniž by se pro to jakkoliv rozhodly v případě, že členy sekty jsou jejich rodiče. Dospělí, kteří jsou členy nějaké sekty, často mívají na své ratolesti málo času. Někteří své děti ignorují a jiní nutí své rodiny, aby se s nimi přestěhovali do společného sídla sekty (42).

Pro sekty je ideální cílová populace složená z depresivních mladých lidí nebo takových, kteří přerušili sociálně – rodinnou vazbu a u nichž pocit nepřiměřenosti ve vztahu k obvyklému okolí vede k hledání náhradního řešení (1).

I pouhé mládí může být důvodem k tomu, aby člověk vstoupil do sekty, neboť adolescence je věk životní proměny a čas změn (42).

Mladý člověk hledá svou identitu a obraz sebe sama, který se v této době utváří, závisí na reakci druhých lidí. Člověk potřebuje uznání druhých (41).

Obraz sebe sama se rozpadá, když se člověk přestává sebeakceptovat, např. pokud zažívá pocit viny. Jestliže se člověk v tomto psychickém stavu setkává s nabídkou něčeho, co mu umožní se tohoto pocitu zbavit, nastupuje u něj tendence k hledání nové identity. Tato skutečnost je podstatou tzv. vymývání mozků (41).

Mladí lidé cítí potřebu najít své místo ve světě. Ve snaze najít sebe sama se staví vůči okolnímu světu silně kriticky. Na druhou stranu mladí lidé hledají pozitivní smysl světa, ve kterém žijí. Snaží se pochopit podstatu života, místo člověka ve světě. Tudíž mládež vždy hledá dobro a to, co je pozitivní (27).

Náboženství umožňuje spojit tyto dvě protikladné tendence. Poskytuje odpovědi na otázky lidské existence, vysvětluje místo člověka ve světě, a přitom není jednoznačně orientováno k přijetí tohoto světského. Směřuje člověka k něčemu, co jej přesahuje, ale současně dává člověku orientaci v jeho každodenním světském životě. Náboženství tedy poskytuje energii k protestu a změně, zároveň však dává světu řád a člověku bezpečí (27).

Není tedy divu, že mladí lidé taková náboženství hledají. Je přirozené, že dospívající mládež má tendenci odmítat stará, tradiční a zavedená náboženství a spíše hledá bezpečí ve společenstvích, která jsou nová a netradiční, jejichž nauka je provokativní a praxe nezvyklá, ale dokáží uspokojit potřebu náboženství. Nová náboženství a sekty jsou tedy pro mládež velmi atraktivní (27).

Rizikovým faktorem jsou i jedinci, kteří vyrůstali v dysfunkční rodině. Mladí lidé z takovýchto rodin obvykle mívají nízké sebevědomí. Pokud jim s pocitem sebejistoty nepomohou rodiče, děti z problémů viní sebe a nenaučí se být se sebou spokojeni. Místo, aby se cítily dobře uvnitř a předávaly to ven, potřebují získávat jistotu z okolí (z komunikace s druhými dětmi, ze školních úspěchů, ze sportu apod.) a některé skončí právě v sektářských společenstvích (42).

I dospělí však procházejí v životě mnoha přechody, které je vystavují nejistotě a tím z nich dělají vhodné cíle pro snahy verbířů. Mezi tyto situace patří např. ztráta zaměstnání, rozvod, krize středního věku apod. (42).

Ani staří občané však nejsou před sektami bezpeční. Pro sekty jsou žádaným cílem hlavně jejich peníze, které si našetřili na důchod. Tito lidé se musí vyrovnávat s nemocemi, se smrtí blízkých a velice často se jen těžko smířují s blízkostí smrti vlastní. Stejně jako adolescenti a lidé středního věku i oni procházejí krizí a proměnou, ve které musí opět definovat vlastní hodnoty a hledat vlastní identitu v nové situaci (42).

V dobách, kdy aktivně hledáme orientaci ve svém životě, může být setkání se sektami velikým pokušením, neboť nabízejí odpověď bez úmorného hledání smyslu života. Mají odpovědi, které se zdají být jednoduché a odpovídají na všechno (42).

Poslušnost autoritám nebývá přijímána jako omezení, ale spíše jako úleva. Tato poslušnost totiž odnímá břemeno rozhodování a odpovědnosti za nesprávná rozhodnutí. Odpovědnost za běžného člena nese silný vůdce. Složitý život plný nesnadných rozhodování se pak redukuje na jedinou a přehlednou otázku poslušnosti. Autorita je z náboženských důvodů nezpochybnitelná a cesta poslušnosti se může stát lákavým únikem od povinností dospělosti (65).

Závěrem lze říci, že mnohdy není možné najít jediný hlavní důvod vstupu do sekty, ale jen spolupůsobící motivy, které se mohou vzájemně kombinovat. Může to být transcendentní zakotvení života, ochota přijmout učení, které není jen omezeno na současnost a materiální hodnoty a přesahuje náš pozemský život, potřeba jistoty a řádu z důvodu nezvládnutí vlastní svobody, strach před nutností volby, dále potřeba autority, což umožňuje identifikace se skupinou, s charismatickým vůdcem či vůdkyní, emoční přijetí, pocit nadřazenosti, neboť vztahy ve skupině jsou až příliš idylické, vyskytují se projevy zájmu o nováčka, učení sekty je prezentováno jako jediné správné nebo protest či únik ze světa, vyjádření nonkonformity, protestu, reakce na životní zátěže, frustrace a stresy (41).

V sektě může člověk získat pocit výlučnosti, jedinečnosti, ale i jistoty, platnosti, smyslu života, může dojít ke zbavení odpovědnosti za vlastní rozhodnutí, dále může získat pocit sounáležitosti, „lásky“, významu apod., neboť sekty často vedou pospolitý

život, náhradu za rodinu či nerozumějící okolí, člověk se stává držitelem tajemství a stává se členem i tajného společenství, je zasvěcen. Dále může dojít ke změně identity, jedinec se stává jiným člověkem, získává často i jiné jméno a může získat i náboženskou zkušenost či osvícení (41).

1. 1. 6 Nová náboženská hnutí v kontextu zákona

Vztah státu a náboženství nabývá v různých zemích světa nejrozmanitějších podob. Od naprosté propojenosti až k relativní samostatnosti. Lze jednoznačně říci, že zavedené náboženské společnosti nemají se státními strukturami tolik konfliktů jako nově vzniklé náboženské společnosti. Velké zavedené církve většinou se státem spolupracují při přípravě zákonů určujících podobu náboženského života země a stát často zohledňuje jejich požadavky (28).

Nová náboženská hnutí mohou být v jiné pozici, jelikož vznikají z náboženského protestu a mají novou, často kontroverzní podobu. Jsou zvláštním druhem náboženských menšin, nemají tedy ve společnosti patřičnou veřejnou podporu (28).

Postavení netradičních náboženství, nových náboženských hnutí a obecně náboženských menšin je v České republice ovlivněno poměrně velkou netolerantností vůči odlišnostem (28).

Do diskuse o nebezpečnosti NNH se často promítá nejasné postavení menšin, ale také napětí mezi již zavedenými velkými církvemi a novými, do určité míry netradičními, náboženskými skupinami (25).

Mezi základní principy západní demokracie patří ochrana lidských práv, spolu s právy náboženskými. Příslušníkům všech vyznání a i zájemcům o jakoukoli formu náboženského života Česká republika poskytuje náboženskou svobodu. Proklamace náboženské svobody jsou zpravidla obsaženy hned v prvních člancích ústav (64).

1. 1. 6. 1 Listina základních práv a svobod

Do právního řádu ČR je zahrnuta Listina základních práv a svobod, ve které jsou uvedeny články 15 a 16. V článku 15 je zakotveno, že svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Dále má každý právo změnit své náboženství či

víru anebo být bez náboženského vyznání. Článek 16 zaručuje každému právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě či veřejně (24).

1. 1. 6. 2 Legislativní zakotvení po roce 1989

Po změně politické situace po roce 1989 došlo přirozeně ke změně legislativního rámce působení náboženství. Právní existenci církví a náboženských obcí upravovala v České republice především Listina základních práv a svobod a zákon České národní rady č. 161/1992 Sb. o registraci církví a náboženských společností (28).

V roce 1991 byl také přijat Zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Podle tohoto zákona mají registrované církve a náboženské společnosti jistá práva, která však získaly pouze náboženské společnosti, které byly státem uznané jako církve nebo náboženské obce. Jako jedna z podmínek zahájení registračního řízení byl stanoven závazný počet osob, kteří se k této náboženské společnosti hlásí (65).

V době platnosti této legislativy bylo u nás registrováno 21 církví a náboženských společností, ale 19 z nich bylo prohlášeno za registrované v příloze daného zákona z roku 1991, neboť u nás působily již dříve na základě státního souhlasu; ostatní náboženské subjekty byly registrovány jako občanská sdružení (28).

V platné legislativě bezprostředně po roce 1989 byly znát značné nedostatky, hlavně v procesech registrace církví a náboženských společností. Prakticky od okamžiku přijetí tohoto zákona některé náboženské skupiny poukazovaly na nemožnost dosažení registrace a snažily se dosáhnout změny (28).

1. 1. 6. 3 Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností (zákon o církvích a náboženských společnostech)

Parlament České republiky na jednání v roce 2001 přijal nový zákon, který požadavky i způsob registrace do jisté míry liberalizoval. Podrobný popis registrace a veškeré požadavky jsou uvedeny v zákoně č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského

vyznání a postavení církví a náboženských společností (zákon o církvích a náboženských společnostech) (28).

Tento zákon je důležitý pro tradiční náboženské společnosti i nová náboženská hnutí (41).

Lze z něj upozornit na paragraf 2, který zaručuje svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání. Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně. Dále je zaručeno právo nezletilých dětí na svobodu náboženského vyznání nebo právo být bez vyznání. Zákonní zástupci nezletilých dětí mohou výkon tohoto práva usměrňovat způsobem, který odpovídá rozvíjejícím se schopnostem nezletilých dětí. Zákon se na tomto místě zmiňuje i o tom, že nikdo nesmí být nucen ke vstupu do církve a náboženské společnosti ani k vystoupení z ní (73).

Ustanovení § 5 zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností slouží zejména k ochraně společnosti před sektami. Stanovuje podmínky zabraňující působení nebezpečných náboženských skupin, které se snaží manipulovat s lidmi, vyvíjet na ně nátlak, využívat jejich slabostí a závislosti apod. Podmínky uvedené v ustanovení § 5 jsou závazné nejen pro registrované subjekty, ale i pro náboženská společenství, která na Ministerstvu kultury registrována nejsou (33).

Jedná se o případy, když je ta činnost církve či náboženské společnosti v rozporu s právními předpisy a její učení nebo činnost ohrožuje práva, svobody a rovnoprávnost občanů, ohrožuje demokratické zásady státu, jeho suverenitu či nezávislost. Další případy, kdy nemůže církev či náboženská společnost vykonávat činnost, jsou uvedeny ve znění §5 (74) (viz příloha 2).

Zákon č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností (zákon o církvích a náboženských společnostech) definuje také podmínky registrace. Návrh na registraci církve a náboženské společnosti podávají ministerstvu vnitra nejméně tři fyzické osoby, které dosáhly věku 18 let, mají způsobilost k právním úkonům a jsou občany České republiky nebo cizinci s trvalým pobytem v České republice. Návrh na registraci církve a náboženské společnosti musí

obsahovat např. základní charakteristiku církve a náboženské společnosti, jejího učení a poslání, zápis o založení církve a náboženské společnosti na území České republiky, atd. (73). Registraci a získání postavení právnické osoby může dle zákona získat církev nebo náboženská společnost, k níž se hlásí již pouze 300 zletilých osob namísto dosavadních 10 tisíc zletilých občanů České republiky (45).

Tak výrazná liberalizace je ovšem vyvážena mnohem podrobnější konkretizací podmínek vzniku a působení církví a náboženských společností jako právnických osob a také minimální desetiletou lhůtou. Během ní se nově registrované subjekty budou muset osvědčit, aby získaly oprávnění k výkonu tzv. zvláštních práv, tzn. k působení ve školství, armádě a vězeňství, k asistenci státem uznaných církevních sňatků či k financování z veřejných rozpočtů (45).

Návrh na přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv může podat registrovaná církev a náboženská společnost, která je registrována podle tohoto zákona nepřetržitě ke dni podání návrhu nejméně 10 let, zveřejňovala každoročně 10 let před podáním tohoto návrhu výroční zprávy o činnosti za kalendářní rok, plní řádně závazky vůči státu a třetím osobám (73).

Kromě registrace církví a náboženských společností zákon uvádí ještě podmínky registrace svazu církví a náboženských společností. Návrh na registraci svazu církví a náboženských společností musí obsahovat např. název svazu církví a náboženských společností, sídlo svazu církví a náboženských společností, písemnou zakladatelskou smlouvu, stanovy svazu apod. (74). Přijatou právní úpravou se skutečně pro náboženské menšiny otevřela možnost získat právní subjektivitu. Od nabytí platnosti tohoto zákona byly registrovány následující církve a náboženské společnosti: Církev Křesťanská společenství, Obec křesťanů v České republice, Hnutí Haré Kršna (Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny) a Česká hinduistická náboženská společnost a Ústředí muslimských obcí (28, 45).

1. 1. 6. 4 Trestní zákon

Kromě výše uvedených zákonů lze z naší stávající legislativy použít trestní zákon. To z důvodu pojmenování situací, do kterých se při setkání s přívrženci sekt můžeme dostat, nebo újmy, které můžeme my či naši blízcí utrpět jejich vinou (41).

Konkrétně jde o trestný čin hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení podle § 198, který stanovuje tresty tomu, kdo veřejně hanobí některý národ, jeho jazyk, některou etnickou skupinu nebo rasu, nebo skupinu obyvatelů republiky pro jejich politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou bez vyznání (60).

Dalším je trestný čin poškozování cizích práv podle § 209. Zde je zakotveno, že kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že uvede někoho v omyl, nebo využije něčího omylu, bude potrestán (60).

Za trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 je ustanoven trest pro toho, kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody (60).

Dále lze jmenovat trestný čin omezování svobody vyznání podle § 236, který se týká toho, kdo násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí jiného k účasti na náboženském úkonu, zdržuje jiného bez oprávnění od takové účasti, nebo jinému v užívání svobody vyznání jinak brání (60).

Podle § 237, který definuje trestný čin útisku, bude potrestán ten, kdo jiného nutí, zneužívá jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl (60).

§ 238, který upravuje trestný čin porušování domovní svobody, stanovuje trest tomu, kdo neoprávněně vnikne do domu nebo do bytu jiného nebo tam neoprávněně setrvá (60).

1. 2 Nová náboženská hnutí a sociálně patologické jevy

Autoři Pokorný, Blažek a Telcová (41, s. 9) uvádějí, že sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové chování jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování a jednání, vedoucích k poškozování jeho zdraví, popř. prostředí, ve kterém žije a pracuje. Ve svém důsledku pak vede k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím (41).

1. 2. 1 Možná rizika a nebezpečí nových náboženských hnutí

Mezi důvody, proč lze některá uskupení považovat za škodlivá z hlediska celé společnosti, patří odtržení od sociální reality, parazitní způsob existence (existence tohoto společenství není možná bez existence širší společnosti) či manipulovatelnost a možnost zneužití jedince pro specifické cíle daného společenství (41).

Z hlediska nebezpečnosti a škodlivosti pro člověka jsou důvody závislost, změna identity, absence náhledu na společenskou realitu, izolace od širší společnosti, psychická labilita, duševní devastace, manipulace a vymývání mozků. Člověk se víceméně stává poslušným nástrojem (41).

Patologii způsobenou sektářskou manipulací lze rozdělit na skupinovou a na individuální. Do skupinové patologie dle Abgralla lze zařadit:

Skupinovou katarzi

Jde o primární stadium skupinového prožitku. Může být pozitivním faktorem soudržnosti skupiny, ale může nabrat také negativní dynamiku a vyústit v kolektivní hysterii (1).

Kolektivní hysterii

Jde o nekontrolovaný výbuch libidinálních pudů. Nejtypičtějším příkladem jsou scény posedlosti (1).

Histrionská porucha osobnosti, pro kterou je charakteristická mělká a labilní emotivita, dramatizace, teatrálnost, egocentričnost či neustálá touha po vzrušení a pozornosti, nachází v náboženských skupinách příležitost k přepjatým citovým projevům, které bývají subjektivně upřímné, působí však dojmem falešnosti. Jedinec může jevit známky toho, co se hodnotí jako posedlost zlým duchem (52).

Kolektivní trans

Z hlediska pudové dynamiky se od kolektivní hysterie příliš neliší. Na rozdíl od kolektivní hysterie je trans organizovanější (1).

Kolektivní delirium

Jde o iracionální šepot, který vytváří harmonický vztah mezi individuální a kolektivní patologií. Témata a organizace těchto delirií musí být identické a jejich postup úzce spjatý (1).

Kolektivní sebevraždu

Tyto rituály smrti jsou podněcovány dlouhodobě a propracovány do nejmenšího detailu. Avšak jejich skutečné provedení se od původního záměru silně liší. Stoupenci jen málokdy zachovávají chladnou rozhodnost až do posledního okamžiku (1).

Do příkladů individuální patologie lze zařadit:

Depresivní jevy

Jsou dvojího původu. Na jedné straně jsou spojeny s neschopností stoupence žít v souladu se sektářskými omezeními. Na druhé straně jsou výsledkem citové nedostatečnosti (1).

Člověk může v určitých případech vytěsnit důvody svého smutku a strachu, přičemž strach a smutek zůstává, ale mají podobu úzkosti. Jedinec ovlivněný náboženskou myšlenkou zná tento stav jako doprovod vědomí viny nebo jako příznak špatného svědomí. Snaží se proto nalézt provinění, která by odpovídala míře trýzně, kterou cítí. Pokud se mu to nepodaří, zveličuje význam toho, čeho se skutečně dopustil, případně pochybuje, zda mu budou odpuštěny jeho dávné viny. U těžších depresí mohou mít tyto viny podobu bludných schémat, jedinec může cítit, že zavinil smrt svých blízkých či světovou válku. Těchto pocitů se snaží zbavit vyznáváním oněch vin či prosbami o odpuštění (52).

Generalizovanou úzkost a atypické úzkostné poruchy

Po odchodu ze sekty se bývalému členovi nejdříve nedaří zbavit se všeobecného napětí. Stále čeká na trest či jinou nepříjemnost v důsledku své „zrady“. Žije ve stavu stálé nerovnováhy mezi starým a novým světem. Zjišťuje, že jeho pobyt v sektě měl za následek narušení rodinných i sociálních vazeb a způsobil někdy i psychické škody. Za to všechno se cítí bývalý člen sekty zodpovědný. Pochybuje o své schopnosti navrátit se k realitě. Jeho napětí je podpořeno obavou z trestu ze strany těch, kteří v sektě zůstali. Neodbytná vzpomínka na život uvnitř sekty a náhlé vnímání reality mohou vyvolat skutečné záchvaty paniky. Tyto pocity jsou někdy posíleny tělesnými projevy – pocení, bušení srdce, pocit dušnosti (1).

Pocity méněcennosti a pochybnosti o své vlastní hodnotě, spojené s nedůvěrou ve vlastní schopnosti a možnosti bývají projevem některých lehčích i těžších

psychických poruch. Tyto pocity může jedinec vztahovat i na své blízké či na lidi, kteří si ho váží a kteří ho mají rádi. Toto může vést k podceňování náboženské skupiny, ke které se daný jedinec hlásí, a k pochybnostem o její nauce (52).

Neurotické chování

Týká se hlavně obsedantních rituálů či fobického chování způsobeného sektářskými předpisy. Jedinec může vykazovat skutečné poruchy, které mu zabraňují znovu se začlenit do společnosti – stravovací či oděvní rituály, modlitební a meditační zvyklosti, které bývají drastické. Je – li člověk nucen vyloučit toto ze svého života, má tendenci se izolovat či dospívat k fobiím (1).

Psychotické poruchy

Tvoří velkou část sektářské a postsektářské patologie. Vývoj těchto poruch lze shrnout do stadií. V 1.stadiu se člověk mírně uzavírá do sebe, ztrácí kontakt se společností, je pověřivý, má pocit obdaření šestým smyslem či telepatií a přetrvávají u něj iluze. Ve 2.stadiu nastupuje částečně derealizované myšlení, podivný přístup k realitě, bizarní, náboženské či nihilistické představy, chudost projevu, otupělý a nepřiměřený afekt. 3.stadium je charakteristické úplným příklonem k sektářské ideologii, zhoršením úrovně zapojení do práce, sociálních vztahů a péče o sebe. Ve 4.stadiu přichází úplná derealizace myšlení, společenská izolace, uzavření se do sebe, magické myšlení, iluze, halucinace provázené představou pronásledování či velikosti. V 5.stadiu dochází k totální destrukci subjektu, smyslovým halucinacím či dezorganizovanému chování a v 6.stadiu nastupuje totální rozpad osobnosti, negativismus a rigidita (1).

Schizofrenní onemocnění, jež bývá doprovázeno úzkostmi z rozpadu vlastní osobnosti či bludy a halucinacemi, může u člověka ovlivněného náboženskou myšlenkou znamenat tvorbu halucinací a bludů ovlivněných právě touto ideou. Může např. propadnout bludu, že je nějakým zvláštním způsobem vyvolen, např. od Boha (52).

1. 2. 1. 1 Závislost

Často uváděným argumentem v neprospěch sekt bývá závislost jejích členů na vůdci či na organizaci. Tato závislost může mít obrovské rozměry a může způsobit i újmu na zdraví či ztrátu života. Většinou ale není závislost tak dramatická, ačkoliv je někdy řazena vedle závislosti drogové. Lze říci, že závislost na sektě je v určitém smyslu horší než závislost na droze. V případě drog si závislý většinou uvědomuje závažnost situace a dává za pravdu svému okolí, které s aplikací drog nesouhlasí. Závislý na sektě si však žádnou potřebu pomoci nepřipouští a nesouhlas, který vyjadřuje jeho okolí, si vysvětluje jako potvrzení správnosti své cesty (66).

Na druhé straně členové sektě nepodléhají vždy bezvýhradně, v některých případech si udržují kritické myšlení. Samozřejmě ne všichni do stejné míry a ne stejně ve všech životních situacích. Rozhodně je třeba brát v potaz, že určitá část lidí o závislost stojí a bez sekty by prostě jen propadli závislosti jiné (66).

V řadě společenství je zvykem, že jejich členové odevzdají veškeré svoje vlastnictví sektě. Osobní vlastnictví je prodáno a majitelé domů nebo bytů jsou povinni se majetku vzdát a penězi podpořit sektu. Ten, kdo pro sektu pracuje (prodejce knih apod.), nedostává většinou žádné peníze. Členům nenáleží většinou více než ubytování, strava a někdy i minimální kapesné. Některé sekty šetří i na zdravotním pojištění. Úhrada nákladů za léčbu či hospitalizaci převážně náleží rodině pacienta (71).

Některá z náboženských společenství si takto přišla na velké množství peněz, z nichž členové nic nemají. Peníze plynou do kapsy vůdců. Ti často jezdí luxusními automobily, bydlí v krásných vilách a žijí životy milionářů (71).

Zde je možné jmenovat hnutí Imanuelitů, které je spojeno se jmény Jan dietrich Dvorský (Parsifal Imanuel) a Lucie Dvorská. Parsifal, který se považoval za Syna člověka, svým přívržencům, kteří se dali na cestu budování Tisícileté říše, kázal: „Vezměte s sebou všechno, je totiž naprosto nemravné nechat jakýkoliv majetek těm, kteří pohrdají Synem člověka“ (19).

Svědci se shodují, že nejnižší limit pro vstup do hnutí byl zhruba kolem deseti tisíc korun, většinou to ale byly částky až desetkrát vyšší. Postupně přibývalo lidí, kteří odevzdali Dvorskému všechno a vzápětí byli bez peněz z hnutí vyhozeni. Ovšem

dohady o tom, že Dvorský peníze členům ukradl, odmítá. Podle něj lidé své peníze v hnutí projedli, projezdili nebo utratili za oblečení (22).

Příkladem sekty, u které lze hovořit o závislosti, je Scientologie. Nebezpečí této církve spočívá hlavně v návyku na auditingy. Auditovaní jsou navíc ochotni za auditingy vydat celé své jmění (19).

1. 2. 1. 1. 1 Vznik závislosti na nových náboženských hnutích a její rozvoj

Vágnerová (62, s. 694) uvádí, že četnost lidí, kteří se stali závislými na určité ideologii, je velmi obtížné vymezit (62).

Psychický stav obětí sekt a obětí jiných závislostí se nijak neliší. I zde, stejně jako u drogové závislosti, začíná vše báječným zážitkem. Všechny problémy se zdají najednou vyřešené, osobní vztahy jsou zase v pořádku. Podobně jako po první dávce heroinu si konzument i po první návštěvě ve skupině připadá jako v sedmém nebi. Oběť je fascinovaná, zmatená, nadšená a přesvědčená, že se už drápkem zachytila za cípek věčné spásy. K pocitu úžasného štěstí, kterým začíná každá kariéra v sektě, nedochází náhodou ani zázrakem. Jde o dobře zinscenovanou událost ze strany vedení, při které se využívá všemožných psychotriků. K oblíbeným rekvizitám patří tzv. „Love bombing“ (bombardování láskou), při níž je oběť zahrnována přemírou lásky a porozumění (34).

Člověk je zahrnut péčí a pozorností, které se mu v běžném životě nedostává. Prožije pocit absolutního štěstí a ten na něj působí jako droga. Droga v plném významu tohoto slova (34).

Budoucnost líčí členové sekty svým obětem v těch nejlepších barvách. Všichni členové skupiny se svěřují se svými prožitky, takže nováček přibližně ví, co musí prožít i on. Neustále mu vyprávějí, jak zážitek spasení probíhá, čtou mu o tom knihy a zpívají písničky. Často se osvětlení odehrává přímo při slavnostních příležitostech skupiny. Vedoucí osoby dobře vědí, jaké prostředky davové psychózy musejí použít, aby v lidech vyvolali hysterii. Jsou to např. hřímavá kázání, strhující hudba, stále nová svědectví apod. Nebo naopak využívají tajuplného mumlání, voňavých tyčinek a květín či indických nápěvů. Volba prostředků je rozmanitá, cíl zůstává však stejný. Oběť se má stát na tomto pocitu štěstí závislá, má po něm neustále toužit (6).

Člověk prahne po další dávce svého štěstí, ale se zvyšující se závislostí ji záměrně dostává stále méně a za to dává vinu sobě (34).

Místo očekávaných spasení se dostavuje nuda, nezáživná práce pro skupinu a nekonečné plahočení. Oběť neslyší nic jiného, než že je špatná a hříšná. Proto se zvýšenou disciplínou a oddaností snaží dosáhnout toho, aby ji opět uznali za hodnou účasti na vytouženém zážitku. K tomu musí jednou dojít, neboť kdyby oběť byla trvale nespokojená, rychle by sektu opustila. Jednou za čas je proto důležité oběti onen pocit blaženosti poskytnout (6).

Vázanost na skupinu a vůdce vzniká postupně. Proces manipulace probíhá určitou dobu a má šest fází. V první fázi se jedná o úvodní kontakt a vzbuzení zájmu. Druhou fází lze nazvat jako lákání. Třetí fáze se zaměřuje na adaptaci na život v náboženské skupině. Ve čtvrté fázi dochází ke vzniku závislosti na náboženské skupině. Pátá fáze je charakteristická pochybnostmi a rozhodováním o odchodu a šestá fáze je již odchod ze skupiny (62).

Mezi toxikomanií a sektářstvím existují velké podobnosti. Podobně jako toxikoman podléhá povolené či nepovolené droze, podléhá stoupenec sekty systému myšlení, na kterém se stává závislým. Kritéria, stanovená Světovou zdravotnickou organizací pro definici toxikomanického chování, jsou tři: návyk, závislost a postupné zvětšování užívaných toxických dávek. *Návyk* v případě stoupence spočívá v postupném návyku na rituální chování a na určitou mluvu. *Závislost*, druhá etapa na cestě k podřízenosti, spočívá v postupné destrukci obvyklých referenčních systémů. Umožňuje zavedení paralelní normy, která subjekt vzdaluje od jeho předešlého prostředí. Ztráta referentů vytváří bolestnou existenční prázdnotu, volající po naplnění, tj. po asimilaci nového modelu chování. Sporadické přerušování učení či dočasné vzdálení nové sociální skupiny tvořené stoupenci vede k morálnímu utrpení. Existuje dvojí pouto závislosti. Na jedné straně je to ideologická závislost získaná prostřednictvím sektářského myšlení. Na druhé straně závislost sociální, způsobená příslušností k nové skupině, ze které se stává ostrůvek bezpečí jako náhradní struktura. Ta všechny přívržence sekty stmeluje a zároveň je ještě více izoluje od společnosti. Ve *třetí fázi* dochází k postupnému narůstání nátlaku a podřízenosti, která z něj vyplývá,

a nemožnosti se z toho vymanit. V tomto stadiu je stoupenec zároveň závislý na sektě i odříznutý od globální společnosti. Tento proces se podobá procesu získávání farmakologického návyku a závislosti (1).

1. 2. 1. 2 Izolace

Dalším nebezpečím je izolace členů sekt. Okolí člověka, který je členem sekty, často nelibě nese odcizení, uvolnění vztahů a komunikační bariéru, která mezi ním a jeho nejbližším vznikla. Častý je chlad v rodině a ztráta přátel. Příkladem může být hnutí Imanuelitů, kde jeho členové žili v komunitách velmi izolovaně. S nikým se nestýkali, přerušili styk s rodinami, jejich děti nechodily do školy (66).

Na druhé straně je třeba brát v potaz, že určité množství lidí právě o takovouto izolaci stojí. Důvodem může být špatné rodinné prostředí, nebo naopak příliš milující a omezující prostředí. V obou případech se jedinec snaží od tohoto prostředí utéci, případně se vymanit z jeho vlivu (66).

Sekta může znamenat i síť, která člověka zachytí a poskytne mu do jisté míry kvalitní sociální zázemí. Na tomto místě lze jmenovat např. Náboženskou společnost Svědky Jehovovi, která je schopna společensky pozdvihnout celou řadu lidí ze sociálně problémových vrstev, např. z řad alkoholiků, nepřízpůsobivých Romů apod. Zájem o sociální otázky jeví také Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů (66).

Členství v sektě často znamená také opuštění školy či zaměstnání a rezignaci na další odborný růst (66).

Sekty jsou považovány za nebezpečné hlavně pro děti, které v jejich prostředí vyrůstají. Mohou být vystaveny důsledkům nábožensky motivovaného experimentování jejich rodičů, a to více, než v jiných rodinách (49). Tak je tomu např. v Rodině, která hlásá sexuální revoluci. Ta se netýká jen dospělých, ale i dětí. Proto byla již několikrát předmětem policejního vyšetřování v různých zemích (66).

Jedním z problematických momentů může být v některých skupinách vztah rodičů k oficiálnímu, sekulárnímu školství. Rodiče, kteří se snaží ochránit své děti před sekulárním vzděláním či jinými náboženskými systémy, se mohou rozhodnout neposílat své děti do školy (27). Může se stát, že dítě po mnoho let nepříjde s jiným prostředím

prakticky do styku a může mu tedy scházet mnoho podnětů, které jsou v ostatní populaci běžné (66).

Velkou vlnu nevole a diskuse vzbudila snaha komunity na Kršnově dvoře (hnutí Haré Kršna) zřídit vlastní základní školu. Jednou z problematických otázek jsou připravované učebnice pro tuto školu, které rozdíl mezi komunitou a okolím ještě více prohlubují. K radikálnímu řešení sáhli rodiče, následovníci Parsifala Imanuela, Imanuelité. Ty své děti posílat do školy prostě odmítli. Byli proto v minulých letech odsouzeni za ohrožení mravní výchovy mládeže. Vůdce Jan Dvorský je z tohoto důvodu stále hledán policií (66).

Jiným nebezpečím při komunitním způsobu života rodičů může být narušený model rodiny jejich dětí. Komunita totiž většinou rodinnému životu příliš nepřeje (66). Příkladem může být komunita Most ke svobodě, kde členové žijí asketickým a náročným klášterním životem v izolaci od okolního světa a děti jsou zde vychovávány kolektivně (64).

1. 2. 1. 3 Ohrožení zdraví a života

Ohrožení se může týkat i oblasti zdraví a života. Nutno zmínit zákaz transfuze krve u Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Dodržování tohoto zákazu je tvrdě vyžadováno nejen pro dospělé členy společnosti, ale i pro jejich děti. Několik případů úmrtí je zaznamenáno i na území České republiky (66).

Ústředí svědků Jehovových vydalo v roce 2008 pro své členy novou verzi dokumentu „Žádnou krev“ (viz příloha 3). Aktualizovaný dokument je dalším potvrzením nastoleného trendu dát řadovým svědkům větší svobodu v rozhodování o přijetí, či nepřijetí léčby. Jde o posun v otázce zákazů transfuzí krve, neboť svědkové dnes mohou přijímat velkou část alternativních léčebných postupů, při kterých jsou aplikovány jednotlivé složky (frakce) krve (29).

Nebezpečná je i alternativní medicína v rukou laika, který by trval na odmítání klasické medicíny i v případě, kdy by to pacientův stav vyžadoval (66).

Příslušníci hnutí ve svých dokladech nosí prohlášení s tímto textem: V žádném případě nechci, aby mi byly dávány krevní transfuze (krev, koncentrát červených

krvinek, plazma, bílé krvinky a krevní destičky), a to ani v případě, že by to lékaři považovali za nezbytné k udržení mého života nebo mého zdraví. Souhlasím s infuzí bezkrevních přípravků... Tímto pokynem zprošťuji lékaře, anesteziology, nemocnice i jejich personál jakékoliv odpovědnosti za škody, které by mohly být při správné lékařské péči přisuzovány tomu, že odmítám krevní transfuze (41).

Za zdraví ohrožující lze považovat praktiky Scientologie, tzv. purif. Scientologové věří, že toxiny v lidském těle (pesticidy, léky, drogy, alkohol, radioaktivní záření apod.) brání procesu dosažení „clear“ (z anglického „čistý“) (40). Purifikační program je přesně sestavený režim. Patří do něj prvky, kterými je cvičení ve formě běhání pro povzbuzení krevního oběhu, předepsaná doba strávená v sauně, která člověku umožní, aby vypotil nashromážděné toxické látky a další součástí programu je program výživy, kam patří běžná strava osoby, která je doplňovaná spoustou čerstvé zeleniny, přesný režim brání vitaminů, minerálů a oleje, dostatečné množství tekutin a správně uspořádaný osobní rozvrh, který osobě poskytuje běžně požadované množství spánku (18).

Kombinace cvičení ve formě běhání a sauny se provádí pět hodin denně zhruba v poměru dvacet až třicet minut běhání ku čtyřem až čtyřem a půl hodinám stráveným v sauně (18).

Velké nebezpečí skýtají skupiny, kde je patrná velká závislost na vůdci a izolovanost členů. Závislost a izolace se postupně mohou stát natolik extrémními, že mohou vyústit hromadnými vraždami či sebevraždami (66).

Příkladem je Jim Jones a jeho Svatyně lidu. Jones, v naději vybudování ideálního společenství, odešel s většinou svých věrných do amazonské džungle, kde ve státě Guyana vybudoval město Jonestown. Netradiční nábož. u nás - Vojtíšek Zde žili členové v přísném komunitním společenství. Obavy bývalých členů a příbuzných současných členů podnítily Kongres k vyšetřování. Jeho vedoucí, Lee Ryan, odletěl na osobní kontrolu přímo do Guyany (1978). O několik dní později byl zabit. Tutéž noc došlo k události, kterou Jones nazval revoluční sebevražda. Tuto akci komunita již dříve několikrát nacvičovala. Dospělí i děti vypili nápoj smíchaný s jedem a sedativy. Jones

spáchal sebevraždu zastřelením (40). Celkový počet obětí dosáhl 913 lidí, včetně 260 dětí (66).

Jiným příkladem je tragédie spojená se skupinou Davidiánů. Ti se vyvinuli ze starší skupiny odštěpené od Církve adventistů sedmého dne. Encyklopedie nových nábož. – Partridge, Vojtíšek Sídlem skupiny bylo Waco a vůdcem David Koresh (David po králi a Koresh po perském vládci Kýrovi). Zhruba v roce 1984 se společenství začalo připravovat na nadcházející apokalypsu a vyzbrojovala se střelnými zbraněmi a vojenskými zásobami potravy. V únoru 1993 zorganizovali členové Úřadu pro alkohol, tabák a střelné zbraně (ATF) razii ve Wacu. Při přestřelce, ke které došlo, byli čtyři agenti ATF zabiti a asi dvanáct jich bylo zraněno. Následovalo obléhání sídla, při kterém bylo přítomno také FBI a které trvalo 51 dnů. Poté bylo obléhání ukončeno (2). Federální agenti zahájili na sídlo davidiánů útok (40). Nenarazili však na odpor, protože v té době se davidiáni připravovali na hromadnou sebevraždu zastřelením či upálením (66). Vytloukli do stěn budov díry a jimi vpustili dovnitř slzný plyn, aby donutili davidiány vyjít ven. Budovy však začaly hořet a více než 80 členů komunity zahynulo (40). Po násilném konci zbylo jen pár věřících (zhruba 9 lidí), kteří i nadále zachovávají věrnost a hlásí se ke své víře (54).

1. 2. 1. 4 Kriminální činy

Kriminální skutky lze rozdělit na přestupky a trestné činy (31).

V souvislosti s nejzávažnějšími kriminálními činy lze jmenovat Satanisty. Ačkoliv v původním učení La Veye není zakotveno obětování lidí, některá z jejich součástí je schopna i krvavých obětí. Z hlediska světa je doloženo několik satanistických vražd. Motiv satanismu lze možná hledat i za nedořešenou vraždou na našem území. Také v České republice se našly doklady o mučení a zabití zvířat, které měly zřejmě rituální motiv (66).

Kromě Satanistů je známý i případ Charlese Mansona, který byl hlavou zločinecké skupiny, známé jako Rodina. Měla zhruba padesát členů a sídlila na ranči v Simi Valley v Kalifornii. Členy této skupiny byly hlavně ženy, které Manson ovládal

drogami a svou charismatickou osobností. K jejich činnostem patřilo kromě drog také žebvání, nevázaný sex a i vraždění lidí podle Mansonova „Seznamu prasat“ (46).

Mezi oběti patřila mimo jiné i herečka Sharon Tate Polanski, manželka režiséra Romana Polanského (46). V roce 1969 čtyři Mansonovi následovníci zavraždili ji, její nenarozené dítě a další čtyři lidi, kteří byli v hereččině domě v tu dobu na návštěvě (48). Byla ubodána 16 ranami nožem a na zdech její vily vrazi zanechali krvavé nápisy „Smrt prasatům“ či „Válka“ (46).

Dalšími oběťmi byli např. Gary Hinman – Los Angeleský drogový dealer a hudebník, Leno a Rosemary LaBianca či Donald Shea – bývalý kaskadér (47).

Po několika letech jejich řádění byli členové skupiny zadrženi a odsouzeni k trestu smrti, který byl změněn na doživotí (46).

1. 2. 2 Psychická manipulace

Autorky Škodová Ivana a Škodová Zuzana (58, s. 11) uvádí, že psychickou manipulací rozumíme postupné cílevědomé a systematické ovlivňování chování, citů a myšlení jiného člověka bez jeho vědomí a souhlasu. Dochází tak k narušení celistvosti (integrity) člověka, rozkladu celistvosti osobnosti (identity), potlačování samostatnosti myšlení a tím také svobodného rozhodování (58).

Velice často bývá ztotožňován pojem psychická manipulace a vymývání mozku. Ve skutečnosti ale jde o dvě různé věci. Vymývání mozku je prostředek vyloženě donucovací. Člověk od začátku ví, že je v rukou nepřítele. Proces začíná jasným oddělením mezi vězněm a žalárníkem a vězeň nemá na vybranou. Poté následuje hrubé zacházení a někdy i mučení. Psychická manipulace, někdy nazývaná též myšlenková převýchova je hlubší a důmyslnější. Pachatelé jsou považováni za přátele nebo za lidi rovnocenné, tudíž postižená osoba bývá méně ve střehu. Spolupracuje s manipulátory, poskytuje jim soukromé informace a netuší, že budou použity proti ní. Psychická manipulace nevyžaduje téměř žádné násilí. Jednotlivec je podveden a zmanipulován tak, aby dělal, co se od něho žádá (15).

Hassan rozlišuje tři kroky psychické manipulace. Je to rozmrazení, změna a opětovné zmrazení.

Podstatou rozmrazení je člověka dezorientovat, aby bylo možné jeho osobnost změnit. Toho lze dosáhnout např. fyziologickou dezorientací (nedostatek spánku, změna stravy a pořádku v jídle), hypnotickými postupy apod. (15).

Změna spočívá v tom, že postižený dostane novou identitu, nový způsob chování, myšlení a cítění, které vyplní tu prázdnotu, která vznikla likvidací staré identity. V této fázi se používá např. opakování, monotónní rytmus, uspávající hypnotické kadence vět, budoucí členové se dozvídají, jak je svět špatný, ostatní členové sekty vyvíjejí na kandidáta velmi silný nátlak, budoucí člen musí absolvovat množství sezení, kde se hovoří o zlé minulosti a úspěšné přítomnosti a pěstuje se tak vědomí sounáležitosti, apod. (15).

Po likvidaci staré identity a zaškolení do nového názoru se adept stává novým člověkem a musí získat nový smysl života. Také se musí věnovat nové činnosti, která v něm upevní novou identitu. Ve fázi opětovného zmrazení dochází k očernění starého já, člověk bagatelizuje vše, co bylo v minulosti dobré a zveličuje hříchy, neúspěchy a viny. Základním prostředkem sdělování informací je v této fázi napodobení. To znamená, že noví členové jsou spárování se starými členy, kteří mají za úkol je poučovat. Noví členové musí ty staré ve všem napodobovat. Skupina se stává pro nového člena pravou rodinou. Stoupenci často dostávají nové jméno, později mají za úkol získávat nové lidi (15).

Příkladem silné psychické manipulace je Církev sjednocení (Moonovo hnutí). Zde je potíráno biologické rodičovství a za pravé rodiče jsou považováni Mesiáš Moon a jeho manželka (19). Ti stojí na začátku procesu vytváření dokonalých rodin. Moon nové manželské páry sestavuje a poté jsou organizovány masové svatby (27).

Další sektou, ve které se lze setkat s psychickou manipulací, jsou Imanuelité. Toto hnutí je spojeno se jménem Jana Dietricha Dvorského a Lucie Dvorské. Navazuje na knihu Abd – Ru – Shina, známého z Hnutí Grálu. Dvorský si uvědomil, že je, dle Abd – Ru – Shinovy knihy, Syn člověka. Tedy mesiáš, který má ustavit Tisíciletou říši. Členové žili v komunitách, podstupovali očišťovací kůry a pusty, tudíž ztráceli desítky kilogramů váhy. Po určitém čase byli fyzicky zubožení a psychicky zlomení vylučováni, neboť jejich aura neodpovídala nárokům Tisícileté říše. Vyloučení členové

poté páchali sebevraždy, neboť ta mohla přivodit inkarnaci, a tím i možnost vstoupit v příštím životě do Tisícileté říše **(66)**.

2. Cíle práce a hypotézy

Cílem práce je zmapovat názor veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí a také zmapovat sociálně patologické jevy související s působením nových náboženských skupin.

Bude také vypracována informační brožura, která podá ucelený přehled o nových náboženských skupinách, jejich charakteristikách a možných nebezpečích s nimi souvisejícími.

Předpokládané hypotézy

Cíl 1: Zjistit názory veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí.

H 1: I když veřejnost nemá dostatečné informace o nových náboženských skupinách vyskytujících se v jejich regionu, tyto skupiny vnímá negativně.

Cíl 2: Zmapování sociálně patologických jevů v daných regionech spojených s působením nových náboženských hnutí.

H 2: Vzhledem k použitému výzkumu, který je kvalitativní, bude hypotéza stanovena na základě zjištěných dat.

Hypotézy byly stanoveny na základě sekundární analýzy dat.

3. Metodika

Pro práci bylo využito kvalitativního i kvantitativního výzkumu.

Surynek (57, s. 23-26) uvádí, že kvantitativní výzkum lze realizovat tehdy, jde – li o jevy relativně jednoduché a do určité míry poznané (57). Jednoduché v tom smyslu, že nejsou skryty smyslovému poznávání a mají jednoznačný výraz. V kvantitativním výzkumu se nesleduje, zda sociální nebo sociálně psychologický jev existuje, co obsahuje, jaká je jeho struktura či jaké má vlastnosti. Kvantitativní výzkum je zaměřen na tyto charakteristiky jevů: rozsah výskytu, frekvence, intenzita. Základním úkolem kvantitativního výzkumu je měření těchto charakteristik a jejich souvislostí (57).

Hendl (16, s. 46) uvádí, že kvantitativní výzkum využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování (16).

Kvalitativní výzkum je Surynkem (57, s. 26) definován jako doplněk výzkumu kvantitativního (57). Ovšem nikoli ve smyslu podřízeném, ale z hlediska jeho zaměření. Úkolem kvalitativního výzkumu je odhalovat neznámé skutečnosti o sociálních a sociálně psychických jevech, odhalovat jejich obsah, a to především existenci těchto jevů a jejich strukturu, vlastnosti a funkce a faktory, které sociální a sociálně psychické jevy ovlivňují nebo s nimi jinak souvisejí (57).

Strauss (56, s. 10) definuje kvalitativní výzkum jako jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace (56).

3. 1 Použité metody

V diplomové práci byla použita anketa, dále rozhovor, sekundární analýza dat a obsahová analýza. Získaná data byla vzájemně komparována.

3. 1. 1 Anketa

Anketa je brána jako nejjednodušší výzkumná technika, která je velmi často používána při průzkumných šetřeních (3).

Jedná se o druh průzkumu, kterým se organizátor obrací na individuálně neurčené osoby se žádostí o sdělení názorů na určitou společenskou skutečnost (44).

Anketa pro výzkum v rámci diplomové práce obsahovala 4 otázky (viz příloha 4). Otázky se týkaly postojů respondentů a míry jejich informovanosti. Celkem bylo rozdáno 250 anket na Českobudějovicku a 250 anket na Klatovsku. Sběr anket se uskutečnil v prosinci 2008 a v lednu a únoru 2009

3. 1. 2 Rozhovor

Rozhovor je v současné době jedna z nepoužívanějších a mezi veřejností nejnámějších výzkumných a diagnostických technik (13).

Rozhovor je autory (10, s. 48) definován jako přímá interpersonální interakční situace sociálních rolí, ve které jedna osoba (výzkumník) klade druhé osobě (respondentovi) otázky určené k získání odpovědí vhodných k řešení výzkumného problému (10).

Rozhovor představuje zprostředkovaný a vysoce interaktivní proces získávání dat (11).

Jedná se o vzájemnou interakci, která se uskutečňuje mezi respondentem a tazatelem (face to face) (3).

Pro účely práce byla zvolena technika polostandardizovaných rozhovorů (viz příloha 5). Polostandardizovaný rozhovor lze definovat jako přechod mezi nestandardizovaným a standardizovaným rozhovorem. Některé otázky jsou pevné, jiné jsou volné a otevřené. Nebo je možnost odpovědi na předtištěné otázky značně volná, případně se dávají doplňující otázky (17).

Rozhovory byly provedeny osobně způsobem, který zaručuje jejich vysokou kvalitu. Jednalo se o rozhovory, které mi každý z příslušníků Policie ČR na Klatovsku a na Českobudějovicku poskytl osobně, bez přítomnosti jiné osoby. Rozhovory byly prováděny v únoru 2009.

3. 1. 3 Studium dokumentů

Další metodou, která byla v diplomové práci použita, bylo studium dokumentů. Tuto metodu definují autorky (3, s. 41) jako klasickou metodu, jde o analýzu jakýchkoliv dokumentů, které nebyly vytvořeny za účelem našeho výzkumu (3).

3. 1. 4 Obsahová analýza

Obsahovou analýzu, která byla v diplomové práci také použita, definuje Farkašová (10, s. 55) jako metodu, která má sloužit k tvorbě závěrů, úsudků, implikací, dedukcí nebo domněnek prostřednictvím objektivního identifikování kvantitativních a kvalitativních charakteristik komunikátů, oznamů a hlavních myšlenek apod. (10).

Obsahová analýza byla provedena formou vyhledávání v databázi tisku pro daný region. Pro zajištění stejných výsledků byla použita pro obě oblasti stejná slova, kterými jsou: sekta(y), sektářská(é) skupina(y), nové(á) náboženské(á) hnutí, Scientologická církev, Scientologie, Hnutí Haré Kršna, Hnutí Grálu, Církev sjednocení (Moonisté, Moonovo hnutí, Moon, Moonova sekta), Náboženská společnost Svědkové Jehovovi, Rodina, Imanuelité, Satanismus, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Mormoni, Víra Bahá'í, Transcendentální meditace, Rastafarianismus, Rastafariáni, Wicca.

3. 2 Charakteristika výzkumného souboru

Jeden základní soubor pro dotazník tvořili obyvatelé na Českobudějovicku. Výběrový soubor A byl pak získán náhodným výběrem, kvótou výběru byla ochota

respondentů vyplnit anketu. Druhý základní soubor byl tvořen obyvateli na Klatovsku. Na základě ochoty zúčastnit se šetření byl získán výběrový soubor B. Respondentů ze souboru A bylo 250 a respondentů ze souboru B bylo rovněž 250.

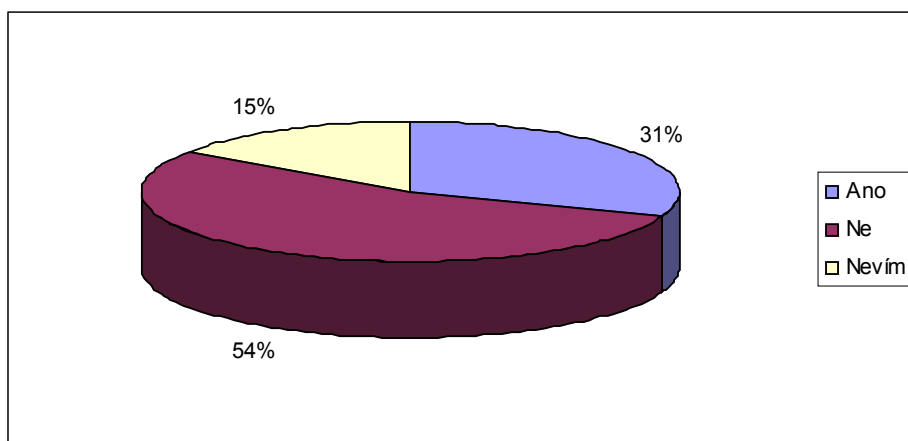
Souborem tazatelů pro rozhovor byly příslušníci Policie ČR, kteří byli dva. Jedná se o pracovníky PČR v Českých Budějovicích a v Klatovech.

4. Výsledky

4. 1 Výsledky anket

4. 1. 1 Výsledky anket na Klatovsku

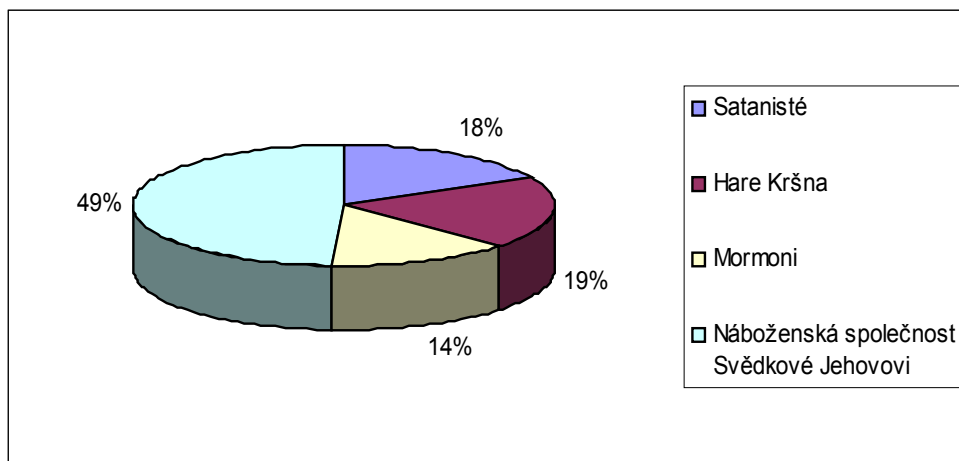
Graf 1: Názory respondentů na existenci NNH v jejich okolí (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 250 respondentů na první otázku odpovědělo „ano“ 31 % (77 respondentů), „ne“ 54 % (135 respondentů) a odpověď „nevím“ uvedlo 15 % (38 respondentů).

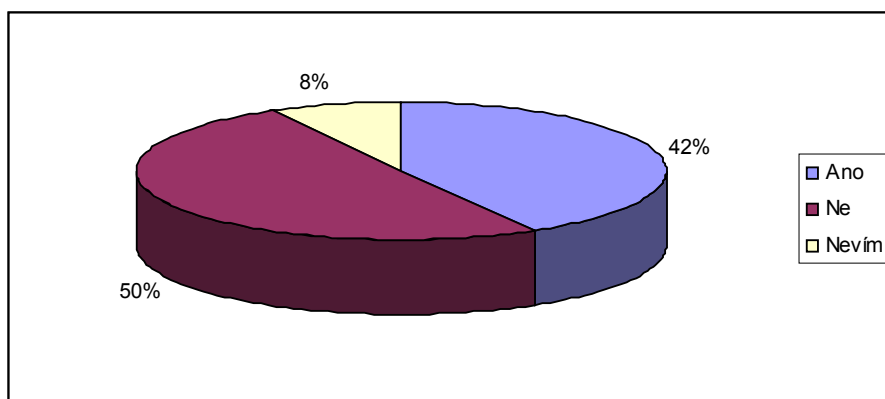
Graf 2: Názory respondentů na to, jaká NNH se v jejich okolí vyskytují (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

V této otázce, na kterou odpovídalo 57 respondentů (ti, kteří v první části otázky odpověděli „ano“), se jich nejvíce domnívá, že v jejich okolí působí Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (49 %), ostatní odpovědi se pohybují zhruba na stejné procentové hodnotě.

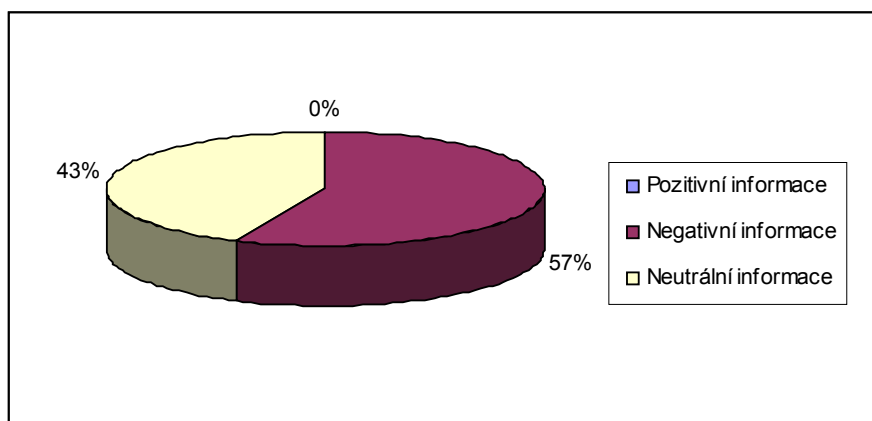
Graf 3: Informovanost respondentů o NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

50 % (126 respondentů) nemá o NNH žádné informace a 42 % (104 respondentů) informace má.

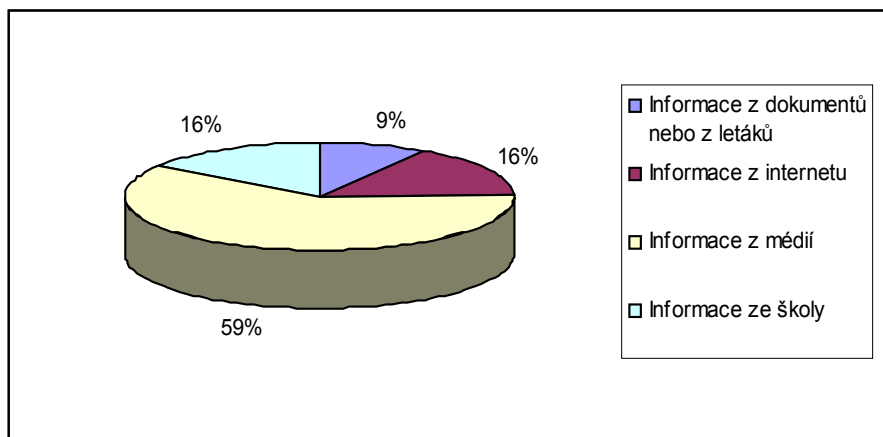
Graf 4: Typ informací o NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 104 respondentů, kteří mají nějaké informace o NNH, jich 57 % (59 respondentů) má negativní informace a 43 % (45 respondentů) má neutrální informace.

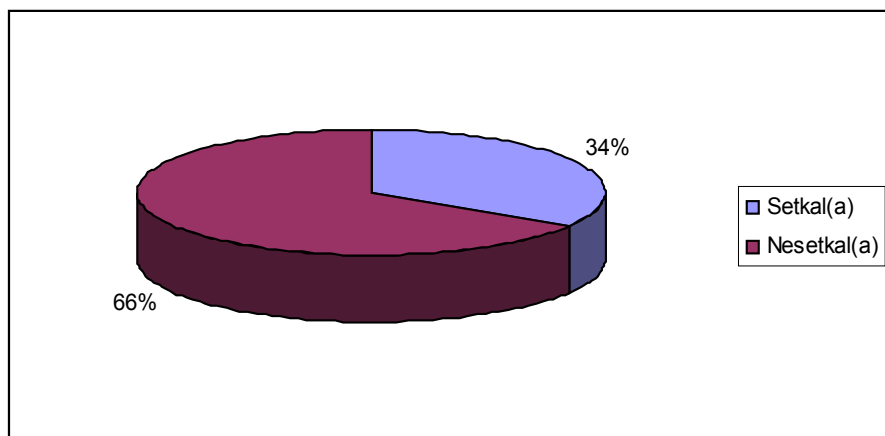
Graf 5: Zdroje informací o NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve druhé otázce z celkového počtu 250 respondentů jich 45 uvedlo zdroj, odkud získávají informace o sektách. Největším zdrojem informací jsou média, kam lze zařadit televizi, časopisy či noviny.

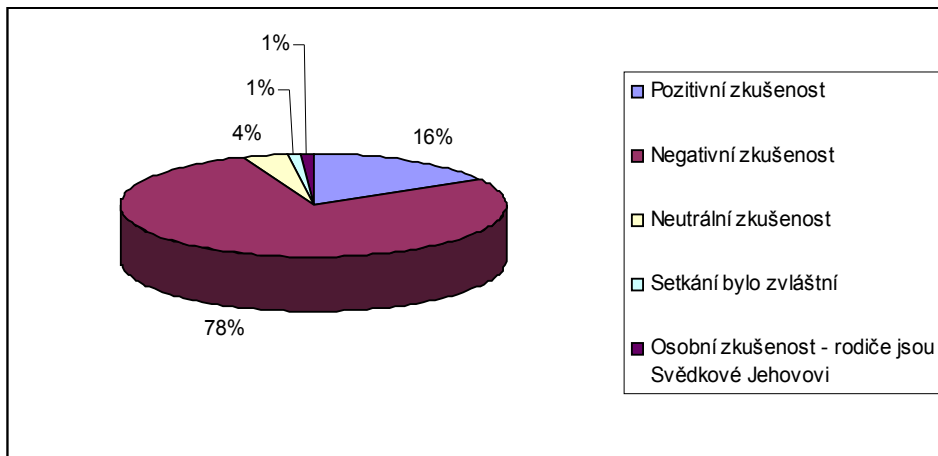
Graf 6: Setkání respondentů s NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 250 respondentů se 66 % (165 respondentů) s NNH nesetkalo a 34% (85 respondentů) se s nimi setkalo.

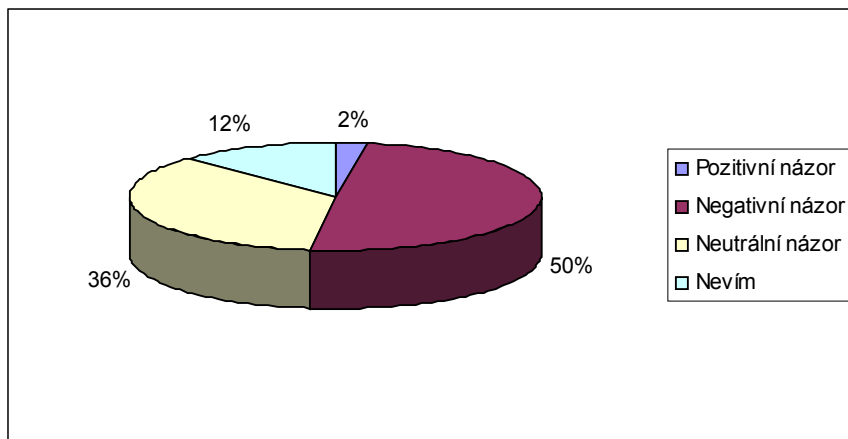
Graf 7: Zkušenost respondentů s NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovídali ti respondenti, kteří v první části otázky uvedli, že se s NNH setkali (85 respondentů). Z těchto 85 respondentů odpovědělo „pozitivní zkušenost“ 16 % (14 respondentů) a „negativní zkušenost“ 78 % (66 respondentů).

Graf 8: Názor respondentů na NNH (v %).

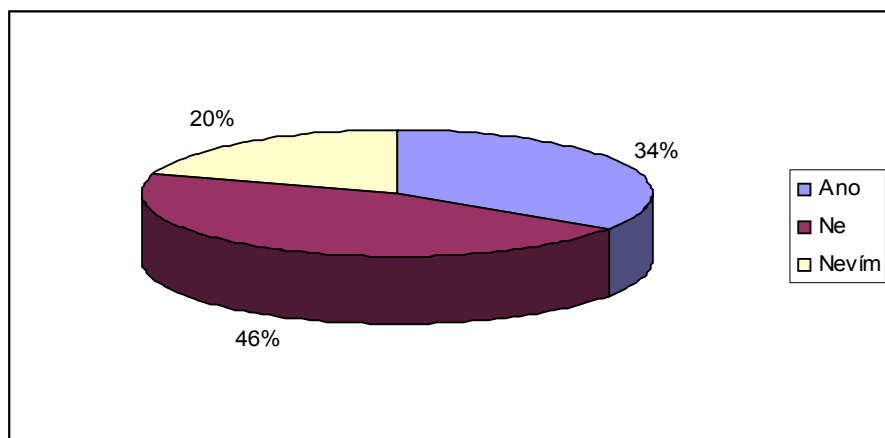

Zdroj: Vlastní výzkum

U této otázky 50 % (124 respondentů) uvedlo negativní názor. Pouze 2 % (6 respondentů) z celkového počtu dotazovaných uvedli na NNH pozitivní názor.

4. 1. 2 Výsledky anket na Českobudějovicku

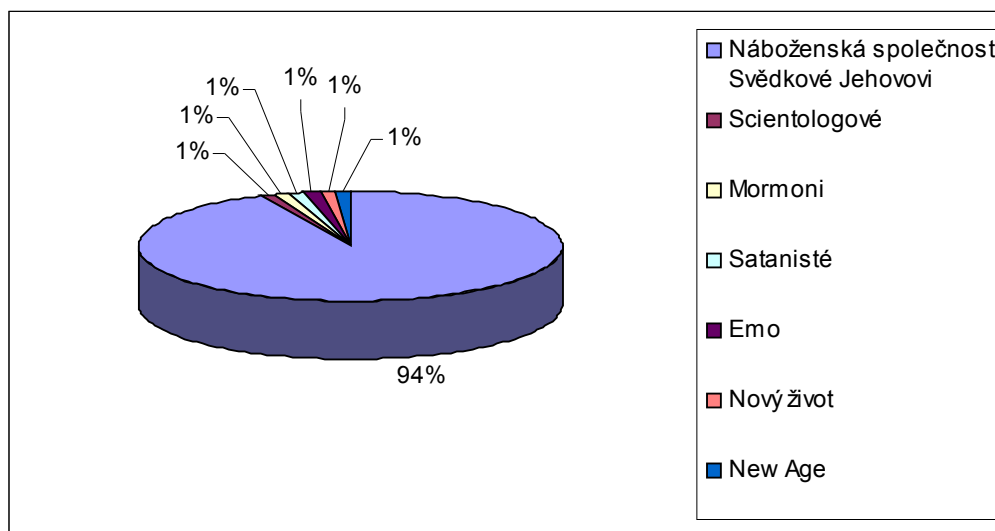
Graf 9: *Názory respondentů na existenci NNH v jejich okolí (v %).*

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 250 respondentů na první otázku odpovědělo „ano“ 34 % (86 respondentů), „ne“ 46 % (113 respondentů) a „nevím“ odpovědělo 20 % (51 respondentů).

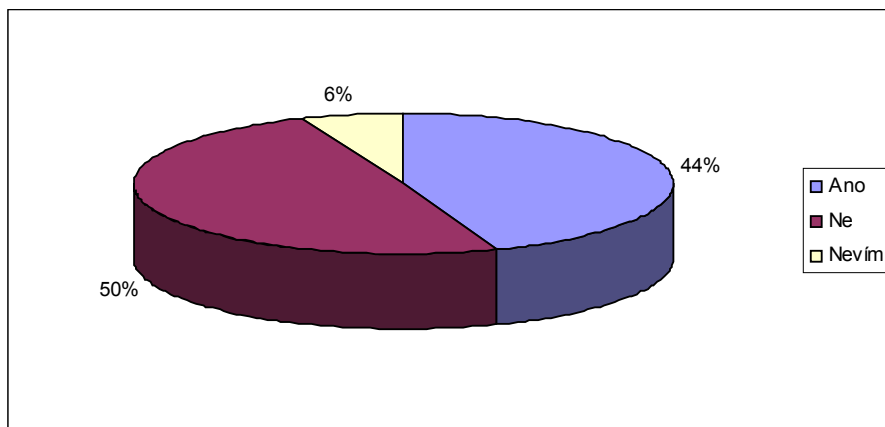
Graf 10: *Názory respondentů na to, jaká NNH se v jejich okolí vyskytují (v %).*

Zdroj: Vlastní výzkum

U této otázky, na kterou odpovídalo 86 respondentů (ti, kteří v první části otázky odpověděli „ano“), se jich nejvíce (94 %, 80 respondentů) domnívá, že se v jejich okolí vyskytuje Náboženská společnost Svědkové Jehovovi.

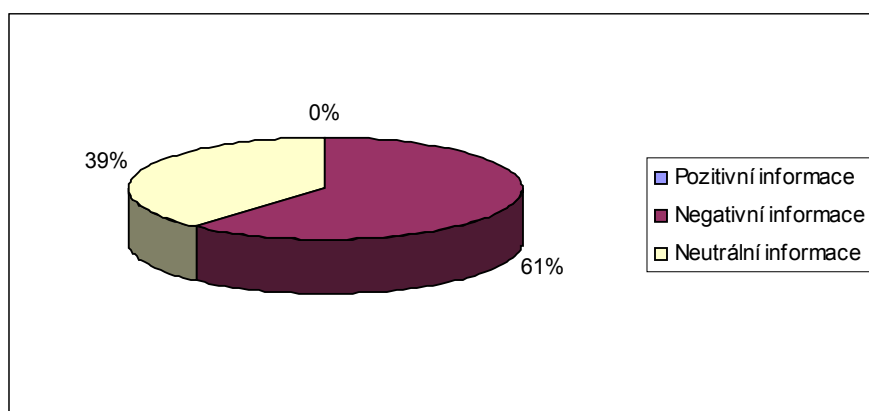
Graf 11: Informovanost respondentů o NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Informace o NNH má 44 % (111 respondentů) a 50 % (124 respondentů) nemá žádné informace.

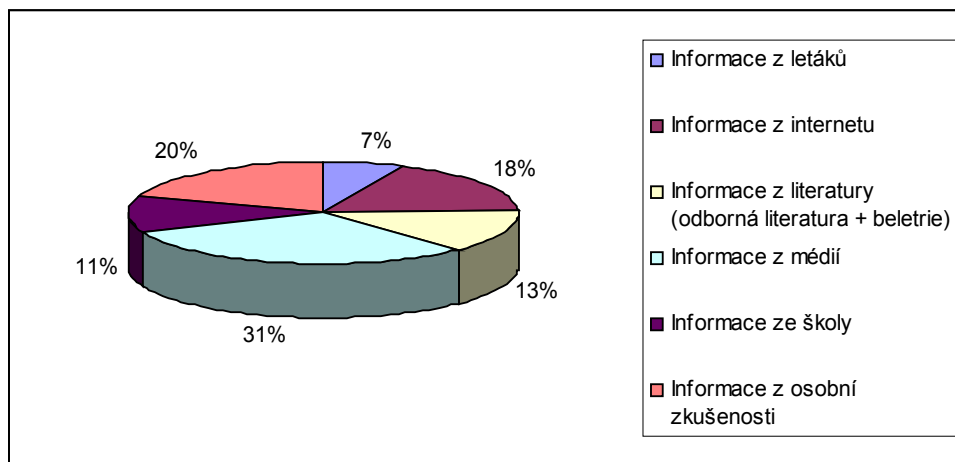
Graf 12: Typ informací o NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Z počtu 111 respondentů, kteří uvedli, že mají informace o NNH, jich 61 % (68 respondentů) má negativní informace a 39 % (43 respondentů) má neutrální informace.

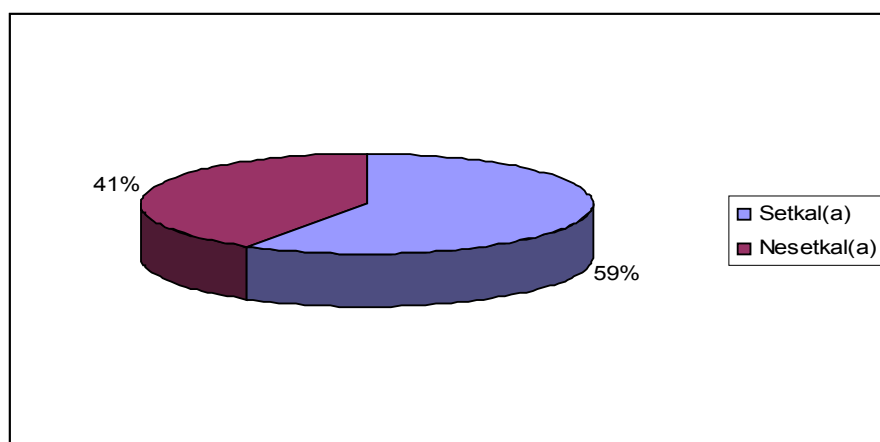
Graf 13: Zdroje informací o NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Z počtu 250 respondentů jich 45 uvedlo zdroj, odkud získávají informace o NNH. Nejvíce získávají informace z médií (31 %, 14 respondentů).

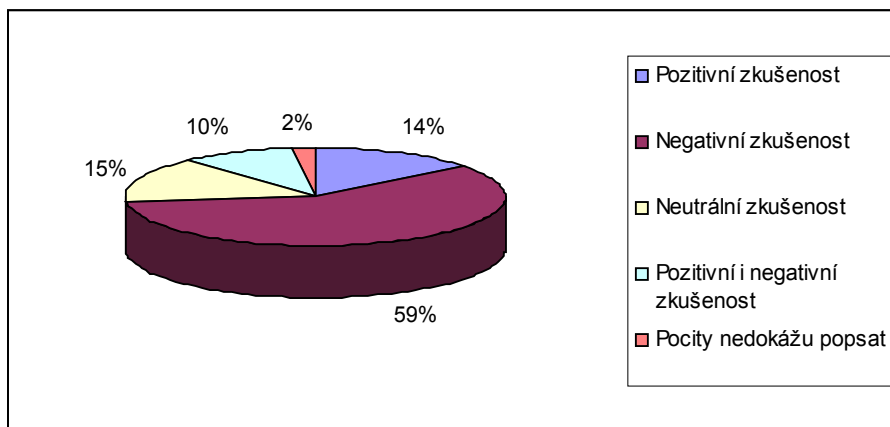
Graf 14: Setkání respondentů s NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 250 respondentů se 59 % (147 respondentů) s NNH setkala a 41 % (103 respondentů) se s NNH nesetkala.

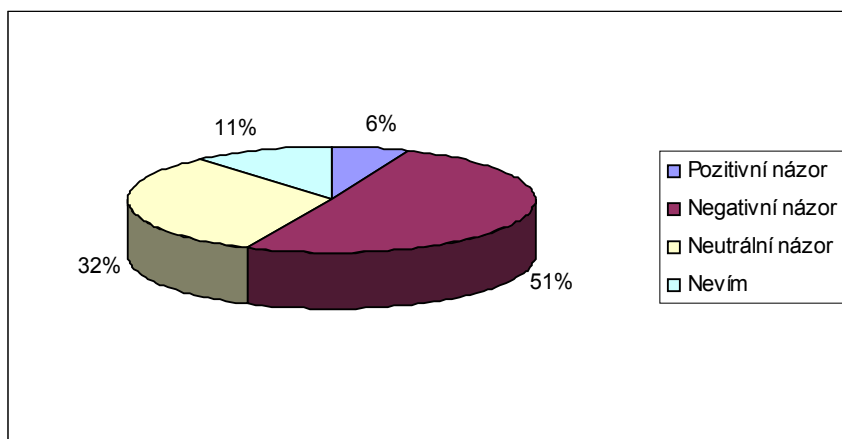
Graf 15: Zkušenost respondentů s NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovídali respondenti, kteří u první části otázky odpověděli, že se s NNH již setkali (147 respondentů). Nejčastější odpovědí byla „negativní zkušenost“, kterou má 59 % (87 respondentů). Pozitivní zkušenost s NNH se objevuje u 14 % (21 respondentů).

Graf 16: Názor respondentů na NNH (v %).

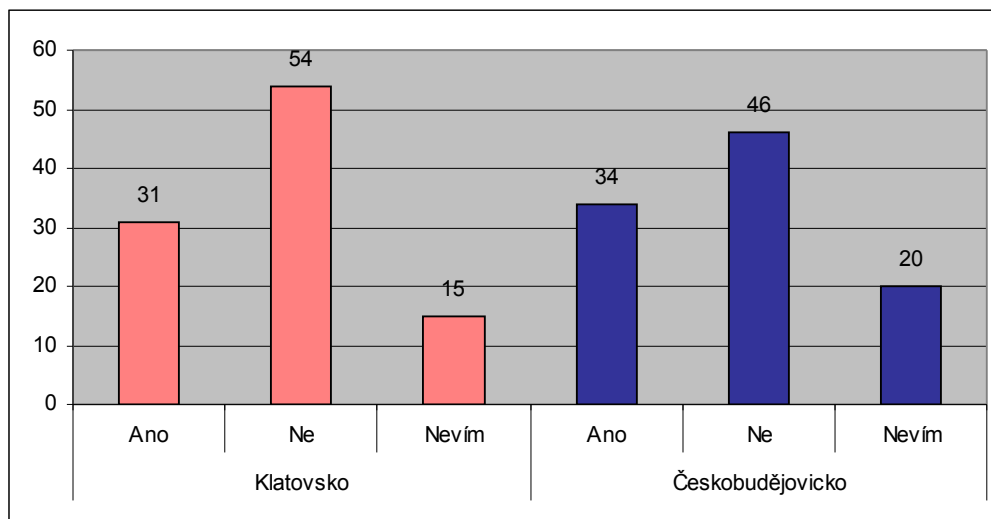

Zdroj: Vlastní výzkum

51 % (127 respondentů) má na NNH negativní názor, 6 % (15 respondentů) z celkového počtu dotazovaných má pozitivní názor.

4. 2 Výsledky komparační analýzy

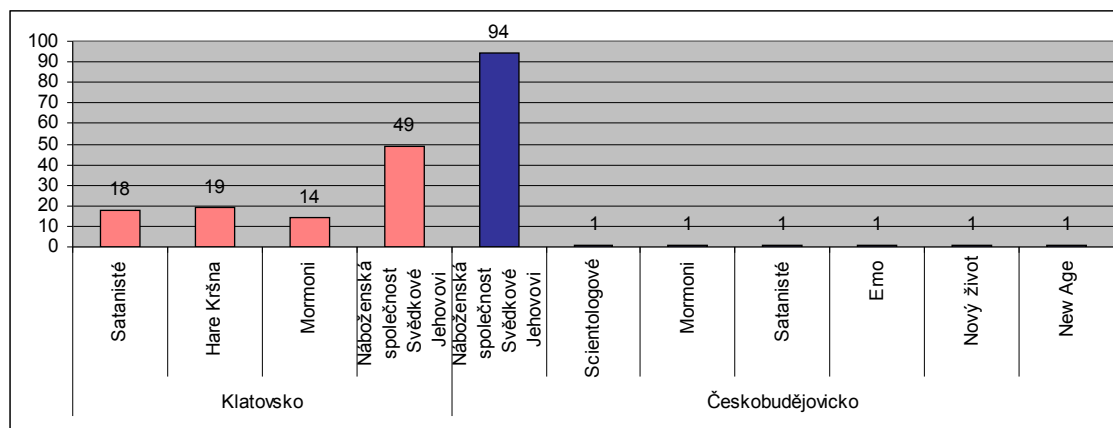
Graf 17: Názory respondentů na existenci NNH v jejich okolí (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Na Klatovsku 54 % respondentů odpovědělo, že v jejich okolí žádná hnutí nepůsobí, 31 % dotázaných se domnívá, že v jejich okolí jsou. Na Českbudějovicku si 46 % dotázaných myslí, že se v jejich okolí žádná NNH nevyskytují a 34 % má opačný názor.

Graf 18: Názory respondentů na to, jaká NNH se v jejich okolí vyskytují (v %).

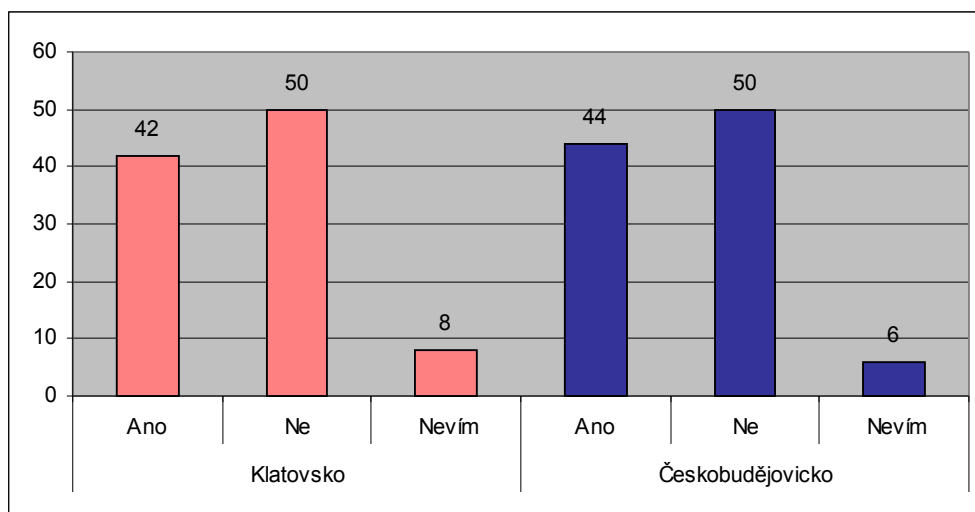

Zdroj: Vlastní výzkum

Z respondentů na Klatovsku, kteří se domnívají, že se v jejich okolí NNH vyskytují (57 respondentů), jich nejvíce předpokládá, že v jejich okolí působí

Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (49 % respondentů). Mezi hnutí, která dotázaní dále uváděli, patří Satanisté (18 % respondentů), Haré Kršna (19 % respondentů) a Mormoni (14 % respondentů). Mezi respondenty na Českobudějovicku jich nejvíce v jejich okolí předpokládá výskyt Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi (94 % respondentů). Dále zde byly uvedeny organizace, které se vyskytly i na Klatovsku, a to Mormoni a Satanisté, a také skupiny, které na Klatovsku uvedeny nebyly, a to Scientologové, Emo, New Age a Nový život. Všechny tyto měly zastoupení vždy pouze 1 % respondentů.

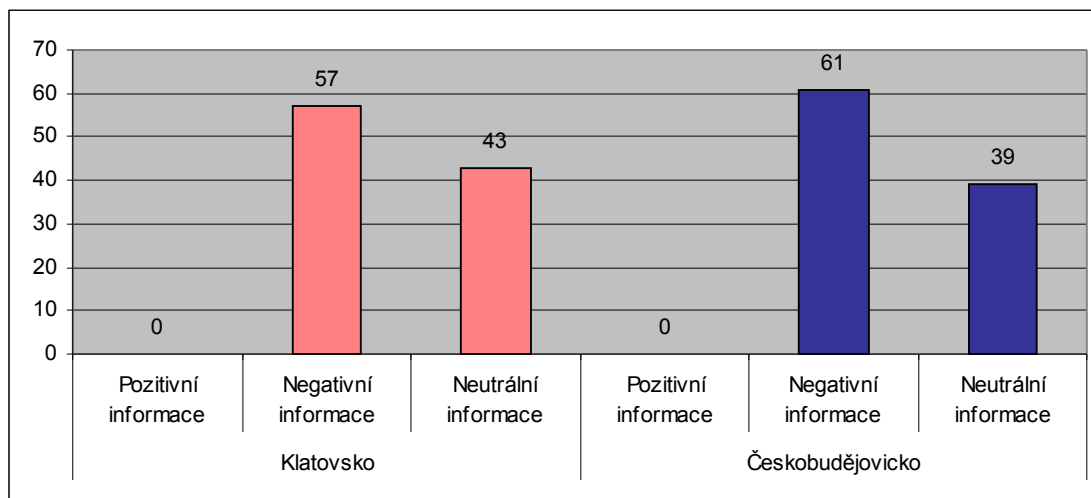
Graf 19: Informovanost respondentů o NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Na Klatovsku polovina respondentů uvedla, že o NNH nemá žádné informace a 42 % dotázaných má o těchto skupinách podle jejich názoru informace. Na Českobudějovicku 50 % nemá žádné informace a 44 % ano.

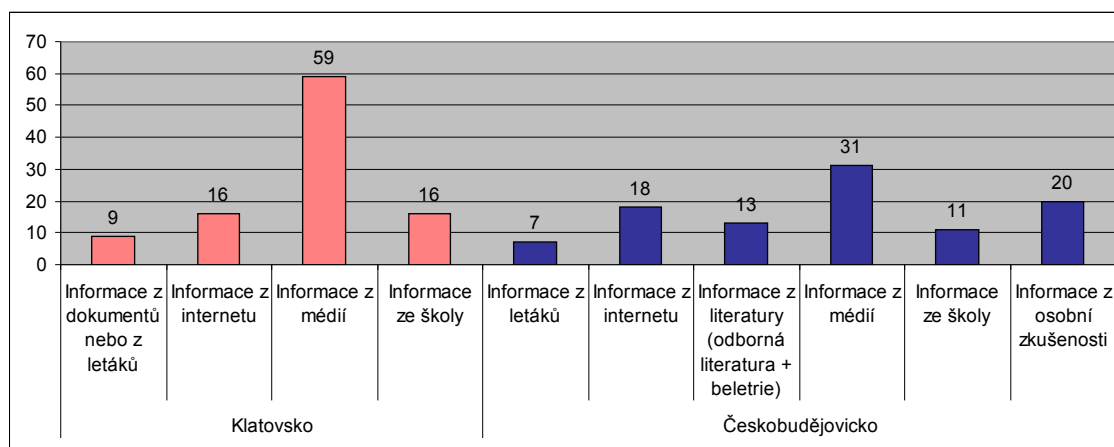
Graf 20: Typ informací o NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Ti, kteří na otázku ohledně informovanosti odpověděli kladně (tzn. mají nějaké informace o NNH), uvedli také, jaký typ informací o těchto skupinách mají. Na Klatovsku se konkrétně jednalo o 104 respondentů, z nichž 57 % má negativní informace a 43 % má neutrální informace. Na Českobudějovicku typ informací uvádělo 111 respondentů, z nichž 61 % má negativní informace a 39 % má neutrální informace.

Graf 21: Zdroje informací o NNH (v %).

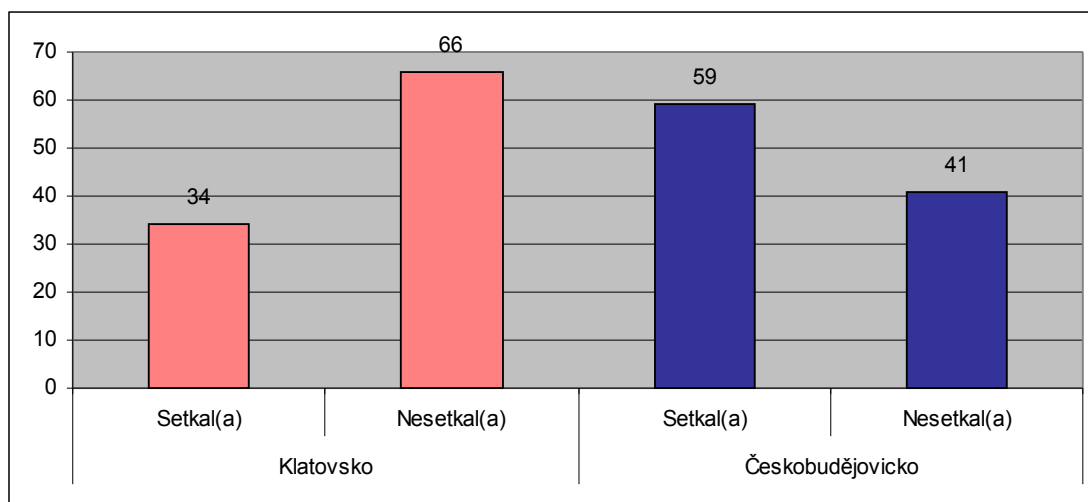

Zdroj: Vlastní výzkum

Na Klatovsku 45 dotázaných uvedlo také zdroj informací. Nejčastějším pramenem informací jsou média, kam lze zařadit televizi, časopis či noviny a tuto

možnost uvedlo 59 % respondentů. Mezi dalšími zdroji byl uveden internet, škola a letáky či dokumenty. Také v anketě rozdané na Českobudějovicku 45 respondentů uvedlo zdroj informací. Nejčastěji zde byla zastoupena média, která uvedlo 31 % respondentů. Dalšími zdroji byla osobní zkušenost, internet, literatura, škola a letáky.

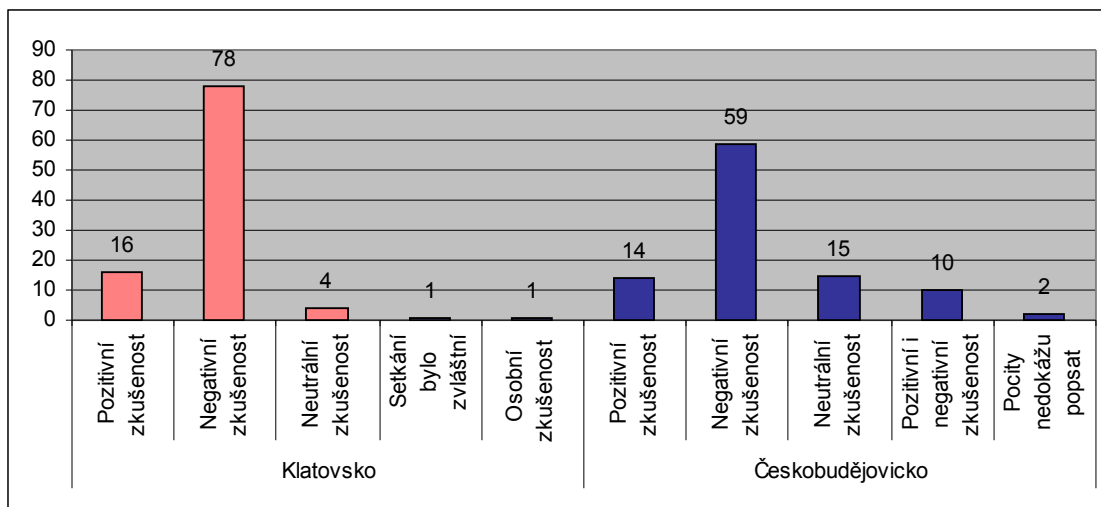
Graf 22: Setkání respondentů s NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Na Klatovsku se z počtu dotázaných respondentů s tzv. sektami setkalo 34 % a 66 % se s těmito skupinami nesetkalo. Na Českobudějovicku je situace opačná. 59 % respondentů se s NNH setkalo a 41 % se s nimi nesetkalo.

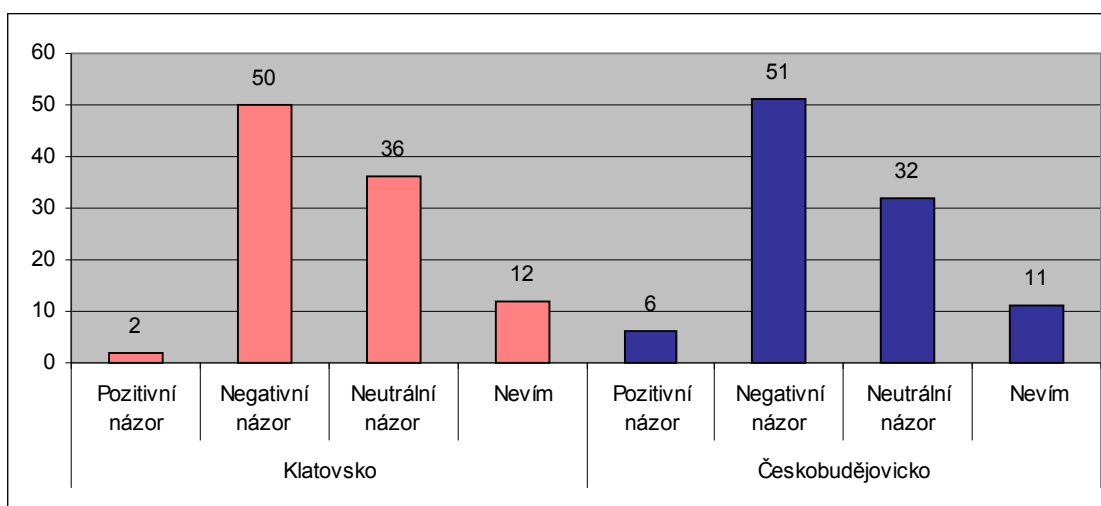
Graf 23: Zkušenost respondentů s NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Zkušenost s NNH uváděli ti, kteří se s nimi setkali. Na Klatovsku to bylo 85 respondentů, z nichž 16 % mělo ze setkání pozitivní zkušenost a 78 % mělo negativní zkušenost. 4 % respondentů uvedlo neutrální zkušenost. Na Českobudějovicku odpovídalo 147 respondentů, z nichž 59 % mělo při setkání s tzv. sektami negativní zkušenost. Pozitivní zkušenost uvedlo 14 % respondentů a neutrální bylo setkání s NNH pro 15 % respondentů.

Graf 24: Náзор respondentů na NNH (v %).

Zdroj: Vlastní výzkum

Na Klatovsku možnost negativní názor uvedlo 50 % a na Českobudějovicku 51 % respondentů. Pozitivní názor uvedlo pouze 2 % a 6 % respondentů. Dále respondenti na Klatovsku uváděli neutrální názor, a to v 36 % případů. Na Českobudějovicku se neutrální názor objevil u 32 % dotázaných.

4. 3 Výsledky rozhovorů

Pro účely diplomové práce byly připraveny rozhovory pro příslušníky Policie ČR na Klatovsku a na Českobudějovicku. Během kontaktu s pověřenými pracovníky, kteří se věnují problematice extremismu, a tudíž i náboženského extremismu, bylo sděleno, že v žádné ze jmenovaných oblastí trestný čin nebyl hlášen, ani šetřen. Tato skutečnost byla doložena příslušníky PČR písemně (viz příloha 6, 7).

4. 4 Výsledky obsahové analýzy

Klatovský deník

Za zkoumané období pěti let nebyl v regionálním tisku nalezen žádný novinový článek, který by se tomuto tématu věnoval.

Českobudějovické listy

12. května 2008 – „Sekty jsou nebezpečím pro lidi v krizi“

Tento novinový článek podává přehled o jednotlivých typech tzv. sekt, poskytuje informace o jejich působení, zaměřuje se na rizika spojená s novými náboženskými hnutími a uvádí charakteristiky jejich možných obětí. Součástí je také rozhovor s odborníkem působícím v této oblasti, který se vyjadřuje k situaci v oblasti působení v jižních Čechách.

16. prosince 2006 – „Sekty ohrožují také Jihočechy“

V první části tohoto novinového článku je odborníkem v oblasti sekt rozebírána situace v jižních Čechách – jaké skupiny zde působí, případně působily, jaká jsou rizika s nimi spojená. Je zde zmínka i o možném pozitivním vlivu nových náboženských hnutí. Druhá část článku obsahuje informace o nejznámějších sektách a také údaje

o světových tragédiích, které souvisejí s náboženskými skupinami Óm-Šinri-kjó, Svatyně lidu a Davidiáni.

11. října 2005 – „Náboženské sekty v jižních Čechách kořeny nezapustily“

V tomto novinovém článku jsou uvedeny obecné informace o tom, co je to sekta, jaké mohou být problémy s používáním tohoto pojmu. Jsou zde uváděny rozhovory s obyvateli jihočeských měst a příběhy zde popisované nelze zařadit mezi negativní. Ba naopak, občané potvrzují, že setkání s příslušníky nových náboženských hnutí pro ně nebylo negativní či hrůzostrašné a ani zdravotníci, podle jejich slov, nemají problémy související s odmítáním krevní transfuze u Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi.

26. června 2004 – „Scientologové nebudí důvěru“

Tento novinový článek se zmiňuje obecně o základních myšlenkách Scientologie. Hlavním tématem je zde protidrogová kampaň této náboženské skupiny „Řekni NE drogám – Řekni ANO životu“. Hovoří se zde spíše o její neúspěšnosti a odmítavém postoji k ní. Rozhovor autorovi článku poskytl také mluvčí celého projektu, který se vyjádřil k názoru, že celá akce není prevencí, ale snahou o zviditelnění. Vyzdvihl snahy scientologů o život bez drog a výhody detoxifikačních programů.

5. Diskuse

Cílem výzkumu bylo zmapovat názor veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí a zmapovat sociálně patologické jevy související s jejich působením.

Pro účely vyhodnocení byla data u otázek, kde bylo možné zvolit vlastní odpověď, kategorizována. Jednalo se o otázku č. 2: Máte nějaké informace o sektách? Pokud ano, jaké? a o otázku č. 4: Jaký máte názor na tyto skupiny?. Tabulky s jednotlivými konkrétními odpověďmi jsou uvedeny v příloze 8, 9, 10, 11.

První otázka ankety zjišťovala povědomí respondentů o výskytu NNH v jejich okolí. Na Klatovsku nejvíce respondentů odpovědělo, že v jejich okolí žádná hnutí nepůsobí (jednalo se o 54 % respondentů). 31 % respondentů odpovědělo, že v jejich okolí jsou. Toto lze vysvětlit tím, že obyvatelé na Klatovsku buď mají za to, že se v jejich okolí NNH nenacházejí, a nebo se jich v této oblasti skutečně vyskytuje malé množství. Může to také vyplývat z nedostatečné informovanosti o těchto skupinách, přičemž mlhavé, zkreslené informace mezi veřejností mohou způsobit nepřesnou identifikaci NNH. Každý má také zřejmě hranici pro vnímání toho, co je a co není NNH, jinak nastavenou, což může být následně příčinou toho, že každý potom považuje za NNH něco jiného. Vojtíšek se s touto myšlenkou ztotožňuje. Uvádí, že ve společnosti existuje celá škála postojů k těmto skupinám (66). Porterfieldová uvádí, že někteří lidé jsou schopni za sektu prohlásit každou skupinu, která věří v něco trochu jiného než oni sami (42). Na Českobudějovicku byl charakter odpovědí podobný, lišily se pouze počty respondentů u jednotlivých odpovědích. 46 % dotazovaných si myslí, že se v jejich okolí žádná NNH nevyskytují a 34 % má opačný názor. Důvody lze uvést stejné jako u respondentů na Klatovsku. Větší počet těch, kteří vědí o NNH ve svém okolí, lze vysvětlit větší informovaností, jelikož se jedná o početnější město, a tudíž se lze domnívat, že je zde dostupných více údajů a zpráv o těchto skupinách. Tuto skutečnost dokládá obsahová analýza, která byla pro účely diplomové práce provedena. Byly při ní porovnány regionální deníky na Klatovsku a Českobudějovicku. Zatímco v Klatovském deníku za konkrétní dobu nebyl zjištěn žádný článek, který by se týkal NNH, v Českobudějovických listech byly zveřejněny čtyři. Zjištěný výsledek je

pravděpodobně dán i tím, že na Českobudějovicku působí více NNH. Tuto domněnku nelze ověřit, neboť žádný registr či soupis NNH a počtu jejich členů neexistuje, což potvrdili i příslušníci Policie ČR. Odpověď respondentů, že se v jejich okolí žádná NNH nevyskytují, může být zapříčiněna i obavou o této záležitosti mluvit. Respondenti mohou považovat tzv. sekty za nebezpečné, nechťejí s nimi mít nic společného, a tudíž raději odpoví záporně. Stejný důvod, strach či liknavost při vyplňování ankety, může mít i zastoupení odpovědi „nevím“, která se vyskytla na Klatovsku u 15 % a na Českobudějovicku u 20 % respondentů.

Další otázka zjišťovala, jaká konkrétní NNH se vyskytují v okolí dotázaných. Odpovídali na ni přirozeně jen ti, kteří u předchozí otázky uvedli kladnou odpověď, tzn. domnívají se, že se v jejich okolí nějaká NNH vyskytují. Z respondentů na Klatovsku jich nejvíce předpokládá, že v jejich okolí působí Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (49 % respondentů). Mezi hnutí, která dotázaní dále uváděli, patří Satanisté (18 % respondentů), Haré Kršna (19 % respondentů) a Mormoni (14 % respondentů). Na Českobudějovicku byla zaznamenána obdobná zkušenost respondentů, když nejvíce dotázaných uvedlo, že v jejich okolí působí Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (94 % respondentů). Dále zde byly uvedeny organizace, které se vyskytly i na Klatovsku, a to Mormoni a Satanisté, a také skupiny, které na Klatovsku uvedeny nebyly, a to Scientologové, Emo, New Age a Nový život. Všechny tyto měly zastoupení vždy pouze 1 % respondentů. Odpovědi se opírají o fakt, že Náboženská společnost Svědkové Jehovovi je čtvrtou nejpočetnější církví v ČR, její povinností je misijní činnost a tím získávání nových členů, což uvádí Vágnerová (62). Štampach uvádí, že Náboženská společnost Svědkové Jehovovi, jakožto sekta, má nejširší členskou základnu (59). Lze tedy předpokládat, že právě to je důvodem, proč se lidé s příslušníky tohoto hnutí setkávají nejčastěji. Je pravděpodobné, že se ve svém okolí setkávají i s jinými NNH. Ale vzhledem k nedostatečným informacím často ani nemusí vědět, že se jedná o příslušníky těchto hnutí. Uvedení ostatních skupin vychází buď skutečně z osobní zkušenosti respondentů a nebo zde hraje roli vliv médií. Ta často informují o

incidentech v souvislosti s těmito skupinami, které se však ani nemuseli odehrát v ČR. Přesto lidé poté předpokládají, že se daná skupina v jejich okolí skutečně vyskytuje, aniž by s ní měli nějakou osobní zkušenost. Na tuto skutečnost upozorňovali i příslušníci PČR při rozhovoru. Dle jejich mínění se lidé velmi často nechají ovlivnit médii či jinými zdroji zpráv a vidí negativní projevy NNH a je samotná tam, kde se o ně ani nejedná. Na základě neobjektivních podnětů pak občas dochází k neopodstatněnému výjezdu policejní jednotky.

Také Vojtíšek upozorňuje na fenomén nálepkování slovem „sekta“. Česká společnost se podle autora tímto označováním brání všemu, co by mohlo být potenciálně nebezpečné a k etiketizaci dochází také téměř u všech neobvykle se projevujících náboženských skupin. Domnívám se, že příčinou tohoto jednání ze strany veřejnosti může být nedostatečná informovanost (64).

Další otázka ankety se zaměřila na informovanost respondentů o NNH. Na Klatovsku polovina respondentů uvedla, že o NNH nemá žádné informace a 42 % dotázaných o těchto skupinách podle jejich názoru informace má. Povaha odpovědí na Českobudějovicku byla podobná, lišil se pouze podíl respondentů. 50 % nemá žádné informace a 44 % ano. Výsledky jen dokládají fakt, že informovanost o NNH mezi veřejností je velmi malá.

Ti, kteří na otázku ohledně informovanosti odpověděli kladně (tedy nějaké informace o NNH mají), uvedli také, jaký typ informací o těchto skupinách mají. Na Klatovsku se konkrétně jednalo o 104 respondentů, z nichž 57 % má negativní informace a 43 % má informace neutrální. Příkladem negativních informací je: „Nebezpečná a divná skupina lidí“, „těžko se z nich vystupuje, mají přísná pravidla“, „skupina lidí organizovaná ve strukturu, vymývá lidem mozky, někdy profituje z jejich životní situace, omezuje svobodné rozhodování a vytváří závislost členů na skupině“, „dochází u nich k vymývání mozků“ či „obtěžují mě“. Příkladem neutrálních informací je: „Uznávají různé věci“, „náboženská společnost Svědkové Jehovovi - neslaví svátky, nepřijímají transfuzi“, „je jich v ČR hodně“, „mají stejný cíl, podobné chování“. Na Českobudějovicku typ informací uvádělo 111 respondentů, z nichž 61 % má negativní informace a 39 % má informace neutrální. Příkladem negativních informací je:

„Překrucují Boží slovo“, „jsou nebezpeční, odtáhnou člověka od reality“, „oslovují nešťastné lidi a lákají je do svých řad pod záminkou spokojeného života“ nebo „obtěžují mě, nevěřím jim“. Příkladem neutrálních informací je: „Náboženská společnost Svědkové Jehovovi odmítá transfuzi krve, neslaví křesťanské svátky“, „chodí po bytech apod.“. Tyto výsledky potvrzují skutečnost, o které již byla zmínka, totiž že mezi veřejností panuje nedostatek informací a pokud nějaké má, jedná se o informace negativní. Daný typ informací většinou předkládají média, která v přístupu uplatňují senzacechtivý přístup a informují jen o negativních jevech v souvislosti s NNH. Tuto tezi potvrzuje i Enroth, když uvádí, že se od novinářů požadují často takové články, které jsou čtivé a jdou na odbyt. NNH jim v tomto ohledu poskytují poměrně bohatý materiál pro psaní – příběhy o tajemných rituálech, okultních praktikách či nezvyklém chování. Veřejnost si potom pod pojmem sekta představuje téměř jen to nejhorší a často také jen ty skupiny, které jsou viditelné (protože se o nich nejvíce píše). Na druhou stranu o jiných hnutích není mezi veřejností žádné povědomí, neboť nejsou nijak nápadná a pro sdělovací prostředky mají malou hodnotu, byť mají někdy i více členů než známé skupiny (9).

Porterfieldová prezentuje myšlenku, že malým skupinám, které se nijak veřejně neprojevují, je často věnována velmi malá pozornost. Pouze, když se s nimi setkáme na ulici (např. členové hnutí Haré Kršna, Moonisté) a chtějí po nás např. peníze, reagujeme s nevolí. Sice se tito lidé chovají neobvykle, ale nepovažujeme je za nebezpečné a nedokážeme si představit, že bychom věřili stejné myšlence jako oni. Určitým způsobem respektujeme právo na svobodu vyznání, které prezentuje Ústava ČR. Ovšem když naplní hlavní titulky novin zprávy o katastrofách souvisejících s NNH, mnoho lidí začne pochybovat o správnosti práva na svobodu vyznání (42).

Také Vojtíšek považuje vliv médií za zásadní. Dle něj novináři, kteří hledají zajímavá témata, často označují za sektu to náboženské hnutí, jehož členové se nezvykle oblékají, přebývají v komunitě apod. Často jsou také příběhy stejně „postižených“ lidí sdíleny, ty se potom dostanou do médií jako zajímavé téma, a tím jsou získáváni další lidé, kteří přicházejí se stejným či podobným svědectvím. V mediálně známých příbězích také poznávají lidé, zatažení do konfliktu s nějakým

jiným NNH, jistou podobnost. Domnívají se, že odhalují mechanismus psychologické práce všech tzv. sekt a konflikt se tak velmi rychle přenáší od jedné náboženské skupiny na další a další (67).

V rámci sekundární analýzy dat jsem vycházela z těchto názorů. Ovšem z obsahové analýzy, která byla provedena, vyplynulo, že novinové články, týkající se sekt, měly spíše informativní charakter. Podávaly obecné údaje o NNH, o jejich základních znacích, možných rizicích, o charakteristikách obětí, případně informovaly o světových tragédiích, které souvisejí s náboženskými skupinami Óm-Šinri-kjó, Svatyně lidu a Davidiáni. K veřejnosti se tak tímto zdrojem (médii) informace typu obecného přehledu či případných pozitiv nedostanou, pokud o ně sami neprojeví aktivní zájem. Je však důležité brát v potaz, o jaký typ sdělovacího prostředku se jedná, zda jde o seriózní zdroj informací či zda se jedná pouze o „lovce senzací“.

Ve druhé otázce někteří z respondentů uvedli zdroj, odkud nejčastěji získávají informace o NNH. Na Klatovsku toto uvedlo 45 dotázaných. Nejčastějším pramenem informací jsou média, kam lze zařadit televizi, časopis či noviny, tuto možnost uvedlo 59 % respondentů. Mezi dalšími zdroji byl uveden internet, který uvedlo 16 % respondentů, a také škola, která měla stejné početní zastoupení dotázaných. Nejméně často veřejnost na Klatovsku získává informace z letáků či z dokumentů, a to jen v 9 % případů. Také v anketě rozdané na Českobudějovicku 45 respondentů uvedlo zdroj informací. Nejčastěji zde byla zastoupena média, která uvedlo 31 % respondentů. Dalšími zdroji byla osobní zkušenost, kterou má 20 % respondentů, internet, který je pramenem poznatků pro 18 % respondentů, dále literatura uvedená 13 % dotázaných. U 11 % byla za zdroj označena škola a nakonec byly u 7 % respondentů uvedeny letáky. Je zřejmé, že v obou případech, jak na Klatovsku, tak na Českobudějovicku, jsou pro veřejnost největším zdrojem informací právě média. Z toho vyplývá již zmiňované riziko rozšiřování negativních a zkreslených informací mezi běžnou populací. Na základě toho může vznikat negativní hodnocení NHH právě ze strany veřejnosti.

Z této části výzkumu lze usuzovat i na nedostatečnou osvětu ze strany školy. Anketa byla v obou oblastech rozdávana i mezi školní mládeží a ve výsledcích zdrojů informací je škola zastoupena poměrně málo. Lze z toho vyvodit závěr, že podávání

informací ve školách je buď nedostatečné, anebo dokonce žádné, což mohu potvrdit ze své vlastní praxe lektora primární prevence. Také Vojtíšek upozorňuje na možná rizika tohoto jevu. Uvádí, že tabuizování náboženských témat v rodinách, ale i ve školách, nezabrání tomu, aby byly náboženské otázky kladeny, pouze je tím znemožněno získat dostatek informací a utvořit si na tuto problematiku vlastní názor. Lze se domnívat, že člověk, který v základu nedostal jasné a spolehlivé informace, má tendenci uvěřit i smyšleným a nadsazeným informacím, které se v jeho okolí velmi často vyskytují a zkreslují pohled na problematiku NNH (66).

Otázka 3 měla zjistit, zda se respondenti někdy setkali s NNH. Na Klatovsku se z počtu dotázaných s tzv. sektami setkalo 34 % a 66 % respondentů se s těmito skupinami nesetkalo. Na Českobudějovicku je situace opačná: 59 % respondentů se s NNH setkalo a 41 % se s nimi nesetkalo. Toto zjištění může mít několik důvodů. Jedním z nich je, že na Českobudějovicku působí více NNH, a proto se s nimi veřejnost častěji setkává. Jak již bylo naznačeno výše, nelze toto tvrzení podložit oficiálním zdrojem, neboť žádný registr NNH neexistuje. Další důvod častějšího setkání respondentů na Českobudějovicku s NNH lze spatřovat v tom, že veřejnost je v této oblasti lépe informována a má více poznatků o těchto skupinách. Na tomto místě lze opět uplatnit výsledky obsahové analýzy, které byly zmíněny již v předchozích odstavcích (byly při ní porovnány regionální deníky na Klatovsku a Českobudějovicku; zatímco v Klatovském deníku za konkrétní dobu nebyl zjištěn žádný článek, který by se týkal NNH, v Českobudějovických listech byly zveřejněny čtyři). Ovšem to, že média veřejnosti poskytují více informací, neznamená, že se musí jednat vždy o údaje objektivní. Velmi často média uplatňují přístup zaměřený na senzace a zvýšení sledovanosti či čtivosti, a proto se jimi podávané informace skládají jen z příběhů, které vyznívají negativně a tím vytvářejí celkově nepříznivý pohled veřejnosti na NNH.

Druhá část třetí otázky se zaměřila na to, jaká byla zkušenost s NNH těch respondentů, kteří se s nimi setkali. Na Klatovsku to bylo 85 respondentů, z nichž 16 % mělo ze setkání pozitivní zkušenost a 78 % mělo zkušenost negativní. 4 % respondentů uvedla neutrální zkušenost, osobní zkušenost napsalo 1 % respondentů, jehož rodiče jsou Svědkové Jehovovi a 1 % dotázaných považovalo setkání se členy NNH za

zvláštní. Na Českobudějovicku odpovídalo 147 respondentů, z nichž 59 % mělo za setkání s tzv. sektami negativní zkušenost. Pozitivní zkušenost uvedlo 14 % respondentů. Neutrální bylo setkání s NNH pro 15 % respondentů, pozitivní i negativní zážitek mělo 10 % dotázaných a 2 % nedokázala své pocity ze setkání s alternativními náboženskými skupinami popsat. Pozitivní zkušenost mají většinou ti respondenti, kteří se setkali s příslušníky Hnutí Haré Kršna při prodávání sušenek či literatury. V sedmi případech uvedli dotázaní pozitivní zkušenost i při setkání s Náboženskou společností Svědkové Jehovovi. Převažující negativa ze setkání lze zdůvodnit buď skutečně nevyhovujícím chováním členů hnutí při setkání, anebo předsudky veřejnosti, kdy lidé již předem přisuzují novým náboženským hnutím záporné charakteristiky a předpokládají tedy, že setkání s nimi bude zákonitě také negativní. S tímto hodnocením ke členům tzv. sekt přistupují. Velmi často však může dojít k vytvoření mylné představy, neboť příslušníci těchto hnutí nemají zájem působit negativně a např. při návštěvě doma po odmítnutí slušně odcházejí. Toto odmítavé myšlení může být vysvětleno již zmiňovaným vlivem médií, která podávají mnohdy negativní a mystifikující informace.

Poslední otázka v anketě zjišťovala názor respondentů na NNH. Lze říci, že u dotázaných v obou místech, na Klatovsku i na Českobudějovicku, převažuje shodně postoj negativní. Na Klatovsku takto reagovalo 50 % a na Českobudějovicku 51 % respondentů. Pozitivní názor uvedla pouze 2 % a 6 % respondentů. Na Klatovsku se neutrální názor objevil v 36 % případů a odpověď „nevím“ u 12 % respondentů. Na Českobudějovicku se neutrální názor objevil u 32 % dotázaných a odpověď „nevím“ u 11 %. Pro ilustraci odpovědí na Klatovsku lze jako příklady pozitivních názorů uvést: „Nevadí mi“, „svědky Jehovovy považuji za poctivé lidi“, „pozitivní názor“. Mezi negativní názory, které byly uváděny, patří: „Jsou to fanatici“, „omezují lidi“, „jsou to nenormální lidé“, „nemám je ráda, nelíbí se mi, mám z nich strach“ a mezi neutrálními názory se objevily: „Každý je nějaký“, „je mi to jedno“, „pokud neničí a neškodí nikomu okolo sebe nebo mým známým či mně, je mi to jedno“, „ignoruji je“. Příklady pozitivních názorů na Českobudějovicku jsou: „Zajímavé zkušenosti do života“, „nevadí mi“, „znám Náboženskou společnost Svědkové Jehovovi a „přijdou mi

pozitivní“. Mezi negativní názory, které byly uváděny, patří např.: „Vadí mi, jsou neodbytní“, „věří v jednu věc a jsou pro ni fanaticky oddaní“, „je to nebezpečné“, „vedou k deformaci zdravého úsudku člověka“ a příkladem neutrálních názorů jsou: „Nezajímám se o ně“, „Pokud neškodí lidem v okolí, nevadí mi“, „Je to jejich věc“, „Nemám vyhraněný názor“. Z výsledků výzkumu je tedy patrné, že mezi veřejností obecně panuje negativní názor na alternativní náboženské skupiny. Naproti tomu Partridge uvádí, že 20. století je charakteristické nejen rozvojem a rozmachem nových náboženství, ale i velkou mírou pochopení a porozumění jim ze strany jiných lidí. Podle něj jsou nyní lidé daleko tolerantnější k náboženství druhých (40).

Velice často respondenti považují NNH za nebezpečné. Do jisté míry mohou mít pravdu, ale částečně je to jistě důsledek nepřesných, zkreslených a nedostatečných informací. Porterfieldová uvádí, že ačkoliv nějaká náboženská skupina splňuje podmínky pro to, aby mohla být nazývána sektou, ještě to neznamená, že musí být zákonitě nebezpečná. Dle Porterfieldové jsou některé sekty prakticky neškodné a lidem mohou pomoci tím, že dodají jejich životu smysl, poskytnou jim pocit rodiny a pomáhají jim řešit některé problémy (42). Stejný názor sdílí Pokorný, Blažek a Telcová. Autoři píší, že člověk může v sektě získat např. pocit jedinečnosti, jistoty, pocit sounáležitosti či pocit, že se stává jiným, lepším člověkem (41).

I Vojtíšek uvádí, že NNH pro určitého jedince skutečně může znamenat síť, která ho zachytí a poskytne mu kvalitní zázemí. Konkrétně uvádí Náboženskou společnost Svědkové Jehovovi či Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů (66). Na tomto místě považuji za vhodné připomenout tezi o předsudcích, kdy respondenti přistupují k NNH již předem s negativním náhledem, aniž by s nimi nějakou špatnou zkušenost měli. Jak již bylo řečeno, může to být důsledkem zkreslených, neúplných a nepravdivých informací, které velmi často podávají média. Je nutné ovšem zdůraznit, že negativní hodnocení ze strany respondentů není výlučně zapříčiněno zkresleným vnímáním či předsudky, určitě se v některých případech opírá o respondentům vlastní negativní zkušenosti.

Na základě rozhovorů s příslušníky Policie ČR, ze kterých vyplynula skutečnost, že žádný trestný čin nebyl oficiálně policií šetřen, byla stanovena následující hypotéza:

přestože se informace o sociálně patologických jevech v souvislosti s působením nových náboženských hnutí dostávají na veřejnost, Policie ČR v daných regionech žádný takový kriminální čin neeviduje. Lze vyvodit závěr, že v České republice nejsou NNH příliš radikalizována a pohybují se v mezích zákona. Na druhou stranu je možné se domnívat, že tzv. sekty fungují utajeně a pokud by byl nějaký trestný čin spáchán, nemusí být policií zjištěn. Ne každé jednání v rámci tzv. sekt, byť se může zdát společensky nežádoucí, naplňuje znaky některé ze skutkových podstat trestných činů. Podobný názor prezentuje i Pavel Křemen v knize *Boj se sektou*, která popisuje osud skupiny kolem Jana Dietricha Dvorského. Uvádí, že v době jeho aktivního působení v České republice policie případ pouze jakoby zpovzdálí sledovala. Problémy se ukázaly v rovině legislativní. Náš právní řád totiž nezná pojmy, jako jsou sekta, vymývání mozků nebo psychická manipulace. Z tohoto důvodu, i kdyby policisté chtěli proti Dvorskému zasáhnout, neměli k tomu legislativní prostředky. Museli proto využít některého z podobných činů, jehož nebezpečnost je sice menší, ale je trestná (22).

Závěrem lze konstatovat, že došlo k potvrzení hypotézy 1: i když veřejnost nemá dostatečné informace o nových náboženských skupinách vyskytujících se v jejich regionu, tyto skupiny vnímá negativně. Na základě rozhovorů s příslušníky Policie ČR byla stanovena hypotéza 2: Přestože se informace o sociálně patologických jevech v souvislosti s působením nových náboženských hnutí dostávají na veřejnost, Policie ČR v daných regionech žádný takový kriminální čin neeviduje. Dle mého názoru byl cíl práce splněn.

6. Závěr

Diplomová práce se zabývala otázkou nových náboženských hnutí a sociálně patologickými jevy v souvislosti s jejich působením. Cílem práce bylo zmapovat názor veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí a zmapovat sociálně patologické jevy související s jejich působením. Byla také vypracována informační brožura, která podává ucelený přehled o nových náboženských skupinách, jejich charakteristikách a možných nebezpečích s nimi souvisejícími.

Dle mého názoru byl cíl práce splněn.

Teoretická část shrnula základní informace o nových náboženských hnutích z hlediska sociálně patologických jevů. V praktické části byl použit kvalitativní i kvantitativní výzkum. Z technik bylo využito ankety a rozhovoru, dále sekundární analýzy dat a obsahové analýzy. Získaná data byla vzájemně komparována za účelem naplnění cíle práce.

Na základě sekundární analýzy dat byly stanoveny dva cíle a ke každému se vztahovala jedna hypotéza. Prvnímu cíli „zjistit názory veřejnosti na problematiku nových náboženských hnutí“, odpovídala hypotéza „i když veřejnost nemá dostatečné informace o nových náboženských skupinách vyskytujících se v jejich regionu, tyto skupiny vnímá negativně“. Druhým cílem bylo zmapování sociálně patologických jevů v daných regionech spojených s působením nových náboženských hnutí. Vzhledem k použitému výzkumu, který byl kvalitativní, došlo ke stanovení hypotézy základě zjištěných dat.

Výzkum prokázal, že informovanost o nových náboženských hnutích mezi veřejností je velmi malá a informace jsou zkreslené. Také se ukázalo, že veřejnost pohlíží na tzv. sekty velmi negativně, ačkoliv jejich zkušenost není vždy záporná.

Na základě toho lze říci, že hypotéza 1 byla potvrzena. Hypotéza 2, která zní: přestože se informace o sociálně patologických jevech v souvislosti s působením nových náboženských hnutí dostávají na veřejnost, Policie ČR v daných regionech žádný takový kriminální čin neeviduje, byla stanovena na základě rozhovoru s příslušníky Policie ČR. Toto zjištění vypovídá buď o tom, že tzv. sekty v ČR nejsou radikalizovány, a tudíž se s nimi žádná trestná činnost nepojí, nebo je jejich činnost

dostatečně skrytá, a proto se Policie ČR o možných sociálně patologických jevech souvisejících s jejich působením nemá možnost dozvědět.

Během výzkumu se mi podařilo vyvrátit obecnou tezi, že média podávají veřejnosti informace senzacechtivým způsobem a tudíž zkreslené. Dovoluji si toto popřít na základě výsledků obsahové analýzy tisku na Klatovsku a Českobudějovicku, kdy v seriózním tisku se objevovaly pouze články informačního charakteru, které upozorňovaly mimo jiné také na možná nebezpečí náboženských skupin.

Při shromažďování dat pro ankety jsem narážela i na mnohá úskalí. Velmi často jsem se setkávala s neochotou lidí anketu vyplnit a odpovědět na otázky. Důvodem zde bylo již samotné téma diplomové práce. Je znát, že tato problematika je ve společnosti stále vnímána jako něco negativního a veřejnost se snaží tomuto tématu se raději vyhýbat a nemít s ním nic společného, neboť příslušníky pseudonáboženských skupin považují za nebezpečné.

Výsledky mé práce mohou sloužit jako sonda do problematiky a být podnětem pro zlepšení informovanosti mezi občany.

7. Seznam použitých zdrojů

1. ABGRALL, Jean – Marie. *Mechanismus sekt.* 1. vydání. Praha: Karolinum, 1999. 254 s. ISBN 80-7184-774-7.
2. BARRETT, David.V. *Sekty, kulty, alternativní náboženství.* 1. vydání. Praha: IŽ s.r.o., 1998. 411 s. ISBN 80-240-0066-0.
3. BÁRTLOVÁ, Sylva – HNILICOVÁ, Helena. *Vybrané metody a techniky výzkumu, zjišťování spokojenosti pacientů.* 1. vydání. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 2000. 118 s. ISBN 80-7013-311-2.
4. BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla* [online]. Verze 3.3. Poslední aktualizace 28.3.2006 [2008-11-12]. Dostupné z: <http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>.
5. BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů* [online]. Verze 3.1. poslední aktualizace 28.3.2006 [2008-11-12]. Dostupné z: <http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>.
6. BÜCHNEROVÁ, Barbara. *Co máme vědět o sektách.* 1. vydání. Praha: AMULET, 1999. 127 s. ISBN 80-86299-02-3.
7. D'ANDIGNÉ, Charles-Henri. Pozor na nástrahy siekt! *Rozmer*, 2003, roč. 6, č. 2, s. 33 – 34.
8. DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství.* 1. vydání. Plzeň: Západočeská univerzita, 1994. 100 s. ISBN 80-7082-175-2.
9. ENROTH, Ronald et.al. *Průvodce sektami a novými náboženstvími.* 2. vydání. Praha: EELAC, 1995. 179 s. ISBN 80-85495-29-5.
10. FARKAŠOVÁ, Dana – UHROVÁ, Jana – NOVOTNÁ, Jaromíra. *Výzkum v ošetrovatelství.* 1. české vydání. Martin: Osveta, 2006. 87 s. ISBN 80-8063-229-4.
11. FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu.* 1. vydání. Praha: Portál, 2000. 255 s. ISBN 80-7178-367-6.
12. FIGL, Johann. *Handbuch Religionswissenschaft : Religionen und ihre zentralen Themen.* Innsbruck: Tyrolia, 2003. 880 s. ISBN 3-7022-2508-0.

13. GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.
14. HADDEN, J. K. Religious Movements. In *Encyclopedia of Sociology*. 2. vydání. New York: Macmillan Reference USA, 2001. s. 2364-2376.
15. HASSAN, Steven. *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1994. 286 s. ISBN 80-85880-03-2.
16. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum-základní metody a aplikace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
17. HOLÝ, Ivan. *Úvod do sociologie*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 65 s. ISBN 80-210-3855-1.
18. HUBBARD, L. Ron. *Čisté tělo, čistá mysl : účinný purifikační program*. Copenhagen : NEW ERA Publications International ApS, 2004. 238 s. ISBN 87-7989-007-5.
19. CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7.
20. CHRISTENSEN, Karen. *Encyclopedia of community: from the village to the virtual world. Volume 2, [E-L]*. Thousand Oaks ; London ; New Delhi : SAGE Publications, 2003. 421-888 s. ISBN 0-7619-2598-8.
21. KOUKOLÍK, František – DRTILOVÁ, Jana. *Vzpouřa deprivantů, O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. Praha: Makropulos, 1996. 303 s. ISBN 80-901776-8-9.
22. KŘEMEN, Pavel. *Boj se sektou : o sektě, která tragicky poznamenala život herečky Mileny Dvorské*. 1. vydání. Praha: Duel, 1997. 118 s. ISBN 80-902324-4-2.
23. LINHARTOVÁ, Adéla. *Hnutí rastafariánů* [online]. [2009-03-05]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz/archiv/Dingir402.pdf>.
24. *Listina základních práv a svobod*. Ostrava: Sagit, 2005. 192 s. ISBN 80-7208-478-X.
25. LUŽNÝ, Dušan. Náboženská situace v České republice po roce 1989. In *Religio – revue pro religionistiku*, 1998, roč. 6, č. 2, s. 213-225.

26. LUŽNÝ, Dušan – NAVRÁTILOVÁ, Jolana. *Náboženství a sekularizace v České republice* [online]. [2008-10-3]. Dostupné z: <http://snem.cirkev.cz/download/Luzny.htm>.
27. LUŽNÝ, Dušan – VÁCLAVÍK, David. Nová náboženství a sekty. In *Rizikové chování dospívajících a jeho prevence*. Praha: Cevap, 2005. s. 35 – 80.
28. LUŽNÝ, Dušan. Stát, média a (nová) náboženství. In *Jaká víra? Současná česká religiozita / spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004. s. 21 – 37. ISBN 80-7330-061-3.
29. MALÝ, Michal M. *Jaká je nauka svědků Jehovových „o zákazu krve“ v roce 2008?* [online]. [2009-01-6]. Dostupné z: <http://www.krev.info/Text/dokumentPlnamoc2008.htm>.
30. MAREK, Jaromír. *Vítejte v Shashamane!* [online]. [2009-01-24]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/svet/portal/_zprava/482372.
31. MAREŠOVÁ, Alena. *Současný stav kriminality mládeže* [online]. [2009-02-16]. Dostupné z: http://www.viod.cz/editor/assets/download/prezentace_maresova_1.pdf.
32. MAŠKOVÁ, Martina. *Třetí dimenze – sekty a kriminalita* [online]. [2008-11-10]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/leonardo/audio/?p_po=3057&p_dat_from=12.09.2007&dni=1.
33. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007* [online]. [2008-12-5]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2008/extrem07.pdf>.
34. *Náboženské sekty* [online]. [2008-12-14]. Dostupné z: <http://kult.webz.cz/nabozsek.htm>.
35. *Náboženství* [online]. [2008-11-5]. Dostupné z: <http://www.svetova-nabozenstvi.cz/>.
36. NEŠPOR, Zdeněk R. et. al. Ústřední vývojové trendy současné české religiozity. In *Jaká víra? Současná česká religiozita / spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004. s. 21 – 37. ISBN 80-7330-061-3.

37. OPATRŇÝ, Aleš. *Malý slovník sekt, sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 143 s. ISBN 80-7192-246-3.
38. OPATRŇÝ, Aleš. *Sekty jako pastorační problém i úkol* [online]. 2005 [2009-01-25]. Dostupné z: <http://www.knihovna.net/> .
39. *Otázky a odpovědi* [online]. [2009-02-13]. Dostupné z: http://www.dingir.cz/dingir/1998_1/clanky/D1998_1_16.html.
40. PARTRIDGE, Christopher. *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*. 1. vydání. Praha: Knižní klub, 2006. 446 s. ISBN 80-242-1605-1 .
41. POKORNÝ, Vratislav – BLAŽEK, Roman – TELCOVÁ, Jana. *Nebezpečí sekt*. 1. vydání. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2002. 240 s. ISBN 80-86568-07-5.
42. PORTERFIELDOVÁ, Kay M. *O sektách*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 173 s. ISBN 80-7106-233-2.
43. PROFANT, Vít – ŠTAMPACH, Ivan. O. *Co je a co není sekta* [online]. [2008-12-2]. Dostupné z: <http://sweb.cz/vit.p/rozdel1.html>.
44. PROCHOVNÍK, Štěpán. *Metody a techniky sociologického výzkumu*. 1. vydání. Ostrava: Vysoká škola báňská v Ostravě, 1991. ISBN 80-7078-094-0.
45. PŘIBYL, Stanislav. Sekty a právo (II.). *Dingir*, 2004, roč. 7, č. 4, s. 110-113.
46. *Příběhy odsouzených v ČR* [online]. [2008-11-20]. Dostupné z: <http://www.odsouzeni.estranky.cz/clanky/svet-kuriozit/charles-miller-manson>.
47. *Religious tolerance* [online]. [2008-11-28]. Dostupné z: http://www.religioustolerance.org/dc_charl.htm.
48. ROSENBERG, Jennifer. *20th Century History* [online]. [2008-11-28]. Dostupné z: <http://history1900s.about.com/od/1960s/p/charlesmanson.htm>.
49. ROUČKOVÁ, Dagmar – DOLISTA, Josef. Děti v sektách. *Kontakt*, 2007, roč. 9, č. 1, s. 141 – 146.
50. ROUČKOVÁ, Dagmar. Děti v sektách 1. *Rozmer, časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*, 2008, roč. 11, č. 1, s. 23 – 26. ISSN 1335-2660.

51. ROUČKOVÁ, Dagmar. Deti v sektách 2. *Rozmer, časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*, 2008, roč. 11, č. 2, s. 9 – 14. ISSN 1335-2660.
52. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002. 325 s. ISBN 80-7178-547-4.
53. *Satanismus* [online]. [2009-03-10]. Dostupné z: http://www.sekty.cz/texty/netradicni_nabozenstvi/kap3/satanismus.html.
54. SCHMID, Georg – SCHMID, Georg Otto. *Kirchen, Sekten, Religionen : religiöse Gemeinschaften, weltanschauliche Gruppierungen und Psycho-Organisationen im deutschen Sprachraum*. 7. Auflage. Curych : Theologischer Verlag, 2003. 528 s. ISBN 3-290-17215-5.
55. SOKOL, Jan. *Člověk a náboženství*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. 248 s. ISBN 80-7178-886-4.
56. STRAUSS, Anselm – CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. 1. vydání. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
57. SURYNEK, Alois – KOMÁRKOVÁ, Růžena – KAŠPAROVÁ, Eva. *Základy sociologického výzkumu*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2001. 160 s. ISBN 80-7261-038-4.
58. ŠKODOVÁ, Ivana – ŠKODOVÁ, Zuzana. *Všetko čo ste chceli vedieť o sektách, ale nemali ste sa koho spýtať*. Publikáční materiál Občianskeho združenie INTEGRA.
59. ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Sekty a nová náboženská hnutí – naděje a rizika..* Praha: Oliva, 1994. 16 s. ISBN 80-901634-6-7.
60. *Trestní předpisy : trestní zákon, trestní řád, výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby, Probační a mediační služba, peněžitá pomoc obětem trestné činnosti, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku ; Přestupky : zákon o přestupcích, paušální částka nákladů řízení*. Ostrava : Sagit, 2004. 352 s. ISBN 80-7208-457-7.
61. *Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicině* [online]. [2008-12-14]. Dostupné z: www.komorazachranaru.cz/download/umluva_o_biomedicine.doc.

62. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vydání. Praha: Portál, 2002. 444 s. ISBN 80-7178-678-0.
63. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Co se slovem „sekta“?. *Dingir*, 2004, roč. 7, č. 4, s. 113 – 114.
64. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. 462 s. ISBN 80-7178-798-1.
65. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Náboženství a sekty v České republice* [online]. [2008-10-24]. Dostupné z: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/sekty/sekty.html>.
66. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. 2. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. 153 s. ISBN 80-7041-099-X.
67. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vydání. Praha : Beta Books ; Alfa Publishing, 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8.
68. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*. 1 vydání. Brno: L. Marek, 2005. 233 s. ISBN 80-86263-69-X.
69. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Sekta* [online]. [2008-11-10]. Dostupné z: <http://www.sekty.cz/www/stranky/studie/sekta.pdf>.
70. *WICCA* [online]. [2009-03-24]. Dostupné z: <http://www.wicca.cz/wicca/wicca.htm>.
71. WIEBEUS, Hans – Otto. *Sekty a lovci duší*. 1. vydání. Plzeň: NAVA, 2006. 296 s. ISBN 80-7211-224-4.
72. WOLF, Josef. *Člověk ve světě náboženství*. 1. vydání. Praha: Unitaria, 1992. 162 s. ISBN 80-901277-0-3.
73. *Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)* [online]. 2000. [2008-11-23]. Dostupné z: <http://www.podnikame.cz/zakony02/index.php3?co=Z2002003>.
74. *Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)* [online]. 2005. [2008-11-26]. Dostupné z: <http://ley.cz/?s96&q96=all>.

75. ZBÍRAL, David. *Stručný úvod do problematiky nových náboženských hnutí* [online]. [2008-11-20]. Dostupné z: <http://www.david-zbiral.cz/NNHuvod.htm>.

8. Klíčová slova

nová náboženská hnutí

sekta

sociálně patologické jevy

9. Přílohy

Příloha 1: Rozdělení náboženských skupin dle Enrotha.

Příloha 2: § 5 zákona č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností (zákon o církvích a náboženských společnostech).

Příloha 3: Části dokumentu „Žádná krev“

Příloha 4: Anketa

Příloha 5: Otázky pro Policii ČR

Příloha 6: Zpráva od Policie ČR na Klatovsku

Příloha 7: Zpráva od Policie ČR na Českobudějovicku

Příloha 8: Odpovědi na otázku „Máte nějaké informace o sektách? Pokud ano, jaké?“ u respondentů na Klatovsku.

Příloha 9: Odpovědi na otázku „Máte nějaké informace o sektách? Pokud ano, jaké?“ u respondentů na Českobudějovicku.

Příloha 10: Odpovědi na otázku „Jaký máte názor na tyto skupiny?“ u respondentů na Klatovsku.

Příloha 11: Odpovědi na otázku „Jaký máte názor na tyto skupiny?“ u respondentů na Klatovsku.

PŘÍLOHA 1

Sekty lze rozdělit na skupiny, které se staví ke světu záporně, na ty, které jsou ke světu lhostejné, a ty, které svět zkrášlují.

Sekty s negativním postojem vůči světu zdůrazňují zvrácenost systému světa a nutnost být před ním ochráněn. Mají sklony odloučit své věřící z širší společnosti a vytvořit oddělený, komunitní životní styl. Jedná se např. o hnutí Boží děti, Haré Kršna, Kristova rodina apod.

Sekty s lhostejným přístupem ke světu sekulární (světskou) společnost tolerují, avšak zároveň své věřící povzbuzují, aby ve světě usilovali o čistší a duchovnější život, aby se snažili být ve světě, ale nikoli ze světa. Členové takových skupin se stýkají především spolu navzájem, avšak obvykle nezřizují oddělené komunitní systémy. Podílejí se na normálních „světských“ činnostech jako zaměstnání či vzdělání. V tomto případě lze uvést např. hnutí The Way International (Mezinárodní cesta), některé členy Církve sjednocení apod.

Mezi *sektami zkrášlujícími svět* patří takové skupiny, které vědomě usilují o posílení svého potěšení z účasti na životě širší společnosti. Ačkoli některé z těchto skupin se považují za citlivé vůči společnosti, je jejich nejvyšším cílem proměna a zlepšení sebe sama. Spadá sem např. Scientologická církev, Transcendentální meditace apod. (9).

PŘÍLOHA 2

§ 5

Podmínky vzniku a působení církví a náboženských společností

Vznikat a vyvíjet činnost nemůže církev a náboženská společnost, jejíž činnost je v rozporu s právními předpisy a jejíž učení nebo činnost ohrožuje práva, svobody a rovnoprávnost občanů a jejich sdružení včetně jiných církví a náboženských společností, ohrožuje demokratické základy státu, jeho suverenitu, nezávislost a územní celistvost, a

- a) je v rozporu s ochranou veřejné mravnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví, principy lidskosti a snášenlivosti a bezpečnosti občanů,
- b) popírá nebo omezuje osobní, politická nebo jiná práva fyzických osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání nebo sociální postavení, rozněcuje nenávist a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporuje násilí nebo porušování právních předpisů,
- c) omezuje osobní svobodu osob zejména tím, že využívá psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, která vede k fyzickému, psychickému a ekonomickému poškozování těchto osob a jejich rodinných příslušníků, k poškozování jejich sociálních vazeb včetně omezování psychického vývoje nezletilých a omezování jejich práva na vzdělání, zabraňuje nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám, nebo
- d) je utajována vcelku nebo v některých částech, stejně jako organizační struktura církve a náboženské společnosti a vazby na zahraniční složky, je-li částí církve nebo náboženské společnosti působící mimo území České republiky.

PŘÍLOHA 3

Co je zakázáno v roce 2008?

Plná krev
 Plazma
 Červené krvinky (erytrocyty)
 Bílé krvinky (leukocyty)
 Destičky (trombocyty)
 Autotransfuze
 Dárcovství krve

Co je povoleno v roce 2008?

Albumin
 Imunoglobuliny
 Očkovací látky
 Srážlivé (koagulační) faktory
 Hemoglobin
 Hemin
 Interferony
 Sběr krve z rány (cell-saver)
 Hemodiluce
 Mímotělní krevní oběh
 Dialýza
 Epidurální krevní záplata
 Plazmaforéza
 Značení krve (mimo tělo a její vrácení)
 Koncentrát krevních destiček autologní (vyrobený z pacientovy vlastní krve)

PŘÍLOHA 4

ANKETA

1. Domníváte se, že ve Vašem okolí působí nějaké sekty? Pokud ano, jaké?
2. Máte nějaké informace o sektách? Pokud ano, jaké?
3. Setkal (a) jste se někdy se sektami? Jaká byla Vaše zkušenost s nimi – pozitivní či negativní?
4. Jaký máte názor na tyto skupiny?

PŘÍLOHA 5

OTÁZKY PRO POLICII ČR

1. Co si představíte pod pojmem sekta?
2. Co si představíte pod pojmem nové náboženské hnutí?
3. Jaké má policie v těchto situacích (v souvislosti s NNH) pravomoci?
4. Jaké používá policie v souvislosti s NNH zákony?
5. Jaký je obecný postup při řešení kriminálních nebo trestných činů v souvislosti se sektami?
6. Jak často se PČR setkává s kriminálními nebo trestnými činy v souvislosti se sektami?
7. Jaké kriminální nebo trestné činy se objevují v souvislosti s působením sekt?
8. Jaký (é) kriminální nebo trestný čin (y) se v souvislosti se sektami objevuje (i) nejčastěji?
9. Jaký byl nejhorší kriminální nebo trestný čin, se kterým se setkali v souvislosti s působením NNH?

Něco o něm?

Jak to řešili?

10. Jak PČR vnímá rozsudky soudů v případech, kde figurují NNH?

PŘÍLOHA 6

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
KRAJSKÉ ŘEDITELSTVÍ POLICIE
Jižní moravského kraje
Územní oddělení SKPV
Odbor pro obecnou kriminalitu
330 01 Klatovy, Plzeňská 90

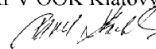
Klatovy 27. března 2009

Zpráva o trestné činnosti po linii extremismu

V roce 1995 byly zřízeny na Službě kriminální policie a vyšetřování linie trestné činnosti s rasovým podtextem, kam spadá i trestná činnost v oblasti nových náboženských hnutí.

Od této doby, je na SKPV OOK zařazen pracovník npor. Pavel Zoubek, kdy do současné doby ve služebním teritoriu Klatov nebyl řešen žádný trestný čin v souvislosti s novými náboženskými hnutími.

npor. Bc. Pavel Zoubek
Zás. vedoucího SKPV OOK Klatovy

PŘÍLOHA 7

KRAJSKÉ ŘEDITELSTVÍ POLICIE JIHOČESKÉHO KRAJE

služba kriminální policie a vyšetřování
odbor obecné kriminality

České Budějovice 8. dubna 2009

Počet listů: 1

Vážená paní

Na základě Vaší žádosti Vám sděluji, že v rámci KŘP Jihočeského kraje, ÚO České Budějovice nebyla od roku 2004 -2009 prověřována ani vyšetřována trestná činnost v souvislosti s tzv. sektami nebo pseudonáboženskými organizacemi.

S pozdravem kpt. Bc. Václav Dvořák
vrchní komisař

student
Bc. Markéta Jindrová
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

PŘÍLOHA 8

Odpovědi na otázku „Máte nějaké informace o sektách? Pokud ano, jaké?“ u respondentů na Klatovsku.

Dobře organizovaní, utajení – neutr.	8
Uznávají různé věci – neutr.	8
Chodí v hábitech, uznávají různé blbosti – neg.	4
Uznávají různé věci, např. mají podobná oblečení – neutr.	8
Jehovisté - neslaví svátky, nepřijímají transfuzi – neutr.	23
Nebezpečná a divná skupina lidí – neg.	6
Satanisté - informace o jejich rituálech – neutr.	4
Mají vůdce, žijí svůj život – neg.	6
Jsou to blázni – neg.	2
Je jich v ČR hodně – neutr.	4
Mají stejný cíl, podobné chování – neutr.	4
Těžko se z nich vystupuje, mají přísná pravidla – neg.	4
Skupina lidí organizovaná ve strukturu, vymývá lidem mozky, někdy profituje z jejich životní situace, omezuje svobodné rozhodování a vytváří závislost členů na skupině – neg.	1
Dochází u nich k vymývání mozků – neg.	9
Obtěžují mě – neg.	13

PŘÍLOHA 9

Odpovědi na otázku „Máte nějaké informace o sektách? Pokud ano, jaké?“ u respondentů na Českobudějovicku.

Bydlí společně, vzdají se majetku – neg.	6
Jehovisté - odmítají transfuzi krve, neslaví křesťanské svátky – neutr.	23
Znám filozofii, taktiku získávání nových členů – neg.	9
Jsou na dvě věci – neg.	3
Obtěžují mě, nevěřím jim – neg.	3
Chodí po bytech apod. – neutr.	25
Blbnou lidi, kteří se nechají snadno ovlivnit, často chtějí jejich majetek – neg.	12
Překrucují Boží slovo – neg.	4
Jsou nebezpeční, odtáhnou člověka od reality – neg.	21
Oslovují nešťastné lidi a lákají je do svých řad pod záminkou spokojeného života – neg.	15

PŘÍLOHA 10

Odpovědi na otázku „Jaký máte názor na tyto skupiny?“ u respondentů na Klatovsku.

Každý je nějaký – neutr.	1
Je mi to jedno – neutr.	6
Nevím – nevím	13
Je to jejich zkažený život, je to škoda – neg.	5
Nechtěla bych být jako oni – neutr.	1
Pokud neničí a neškodí nikomu okolo sebe nebo mým známým či mně, je mi to jedno – neutr.	29
Neodsuzuji je ani nepodporuji – neutr.	5
Jsou to fanatici – neg.	8
Mají svůj svět – neutr.	8
Neřeším je – neutr.	1
Je to trapný – neg.	2
Jsou dotěrný – neg.	7
Nemám žádný názor – nevím	15
Nevadí mi – pozit.	1
Nepřemýšlel(a) jsem o tom – nevím	3
Je to blbost – neg.	1
Negativní názor – neg.	15
Omezují lidi – neg.	7
Nedůvěřuji jim – neg.	9
Svědkové Jehovovi - poctiví lidé – pozit.	1
Nemám vyhraněný názor – neutr.	3
Jsou divný – neg.	9
Je to jejich věc – neutr.	26
Jsou nebezpečný – neg.	7
Vadí mi, jsou to blázni – neg.	2
Jsou to nenormální lidé – neg.	1
Přijde mi to blbost hnát se za vůdcem a poslouchat pravidla – neg.	1
Jsou mimo svět – neg.	2
Neprožívají běžný život – neg.	1
Tahají z lidí peníze – neg.	4
Jen si tím ubližují a ničí si život – neg.	2
Není to hezký – neg.	1
Nechápu, jak někdo může do takové skupiny vstoupit – neg.	1
Většina není dobrá – neg.	1
Jsou pro ty, kteří jsou bez cílů a odpovědnost za své činy chtějí přenést na někoho jiného – neg.	1
Měly by být zakázány – neg.	4
Zneužívají lidi – neg.	3
Ztráta času – neg.	1
Ignoruji je – neutr.	1
Nechápu je – neg.	2
Většinou jde o to, někam patřit – neutr.	2
Nemám je ráda, nelíbí se mi, mám z nich strach – neg.	1
Pozitivní názor – pozit.	4
Vzbuzují divný pocit, strach – neg.	5

Vyhýbám se jim – neutr.	4
Manipulují s lidmi – neg.	10
Zrušil(a) bych je, zabývají se zbytečnostmi, místo aby šli do práce – neg.	1
Nemají to v hlavě v pořádku – neg.	2
Neměli by obtěžovat ostatní – neg.	1
Pokud tam vstoupí dobrovolně, dobře, ale neměli by nabádat ostatní – neutr.	1
Neuznávám je – neg.	5
Hledají únik od normálního života – neg.	1
Nemluví pravdu – neg.	1
Jdou si za svým názorem – neutr.	1

PŘÍLOHA 11

Odpovědi na otázku „Jaký máte názor na tyto skupiny?“ u respondentů na Klatovsku.

Nechápu je – neg.	6
Nezajímám se o ně – neutr.	15
Vadí mi, jsou neodbytní – neg.	2
Pokud neškodí lidem v okolí, nevadí mi – neutr.	31
Je to nebezpečné – neg.	7
Nemám je rád(a) – neg.	32
Fanatici, blázni – neg.	7
Zajímavé zkušenosti do života – pozit.	1
Nevím – nevím	20
Věří v jednu věc a jsou pro ni fanaticky oddaní – neg.	1
Manipulují s lidmi, škodí – neg.	10
Patří tam lidé, kteří potřebují někam patřit a být ovlivňováni – neutr.	1
Nepřemýšlel(a) jsem o tom – nevím	8
Lidé se silně vyhraněným názorem a životním postojem – neutr.	1
Mělo by se proti nim tvrdě bojovat – neg.	6
Vyhýbám se jim – neutr.	6
Vyhledávají jedince v obtížných situacích a zneužívají jejich důvěry – neg.	6
Jsou divný – neg.	2
Je to jejich věc – neutr.	10
Berou člověku svobodu rozhodování – neg.	1
Nevadí mi – pozit.	8
Představují riziko – neg.	10
Jsou to pitomci a patří někam na Mars – neg.	1
Chudáci, co si neumí řešit své problémy a potom pláčou – neg.	1
Jsou to debilové – neg.	1
Znám Náboženskou společnost Svědkové Jehovovi - přijdou mi pozitivní – pozit.	6
Záleží na tom, co dělají – neutr.	8
K životu je nepotřebuji – neutr.	1
Mohou uvést lidi do trápení, výsledkem jejich působení není spása – neg.	1
Jsou patologičtí – neg.	1
Blbnou lidi – neg.	1
Nemám vyhraněný názor – neutr.	7
Vedou k deformaci zdravého úsudku člověka – neg.	1
Lidé bez racionálního uvažování – neg.	6
Vnucují svoje názory – neg.	7
Nemají dobrý vliv na lidi – neg.	6
Tváří se jako pomáhající, ale jde o získání lidí pro sektu a tahání peněz z nich – neg.	6
Dávají falešnou naději – neg.	5